

บทที่ 2

ราชภัฏเชียงใหม่ ภาควิชาศึกษาศาสตร์

ประวัติศาสตรล้านนา:
ราชภัฏเชียงใหม่มหาวิทยาลัยทักษิณ

ประวัติศาสตร์ล้านนา:

ดินแดนล้านนา หมายถึง อาณาบริเวณที่ประกอบด้วยเมืองกลุ่มหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ทางเครือญาติหรือทางวัฒนธรรม ในอดีตรัฐโบราณไม่มีอาณาเขตชัดเจน แต่ในยุคสมัยที่อาณาจักรล้านนาเจริญรุ่งเรือง เคยมีอิทธิพลแผ่ออกไปอย่างกว้างขวางถึงดินแดนเชียงรุ่ง ลิบสองพันนา และรัฐฉานตอนใต้ สำหรับดินแดนที่สำคัญของล้านนาอยู่ในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ประกอบด้วยเมืองน้อยใหญ่ ซึ่งแบ่งตามสภาพภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ออกเป็นสองกลุ่มคือ

กลุ่มเมืองล้านนาตะวันตก ซึ่งเป็นแกนสำคัญ; เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง เชียงราย พะเยา ที่มีความสัมพันธ์ร่วมกันตั้งแต่สมัยราชวงศ์มังรายตอนต้น ส่วนกลุ่มเมืองล้านนาตะวันออก; แพร่และน่าน ทั้งสองเมืองมีประวัติความเป็นมาคล้ายกันคือ ในสมัยแรกเริ่มต่างมีฐานะเป็นรัฐอิสระ มีราชวงศ์ของตนเอง และมีความใกล้ชิดกับอาณาจักรสุโขทัย

ประวัติศาสตร์ล้านนา:

อาณาจักรล้านนา ผนวกดินแดนเมืองแพร์และน่านได้ในสมัยพระเจ้าติโลกราชและอยู่ในอาณาจักรล้านนาได้ไม่นานนัก อาณาจักรล้านนาก็ล่มสลายลง ในสมัยพม่าปกครองก็ใช้วิธีแบ่งแยกเมืองต่าง ๆ และด้วยเหตุผลดังกล่าว การศึกษาประวัติศาสตร์ล้านนา จึงมีศูนย์กลางการศึกษาอยู่ที่เชียงใหม่ ซึ่งถือได้ว่าเป็นเมืองหลวงแห่งล้านนา

แกนหลัก (Core Area)

1. เชียงใหม่-ลุ่มน้ำปิง
2. เชียงแสน-เชียงราย-ลุ่มแม่น้ำกก

การก่อสร้างอาณาจักรล้านนา

ดินแดนล้านนา เริ่มในต้นพุทธศตวรรษที่ ๑๙ เมื่อสถาปนานครเชียงใหม่ พ.ศ.๑๘๓๙ นับถึงปัจจุบันเชียงใหม่มีอายุกว่า ๗๐๐ ปี การศึกษาประวัติศาสตร์ล้านนาตามพัฒนาการแบ่งได้ ดังนี้

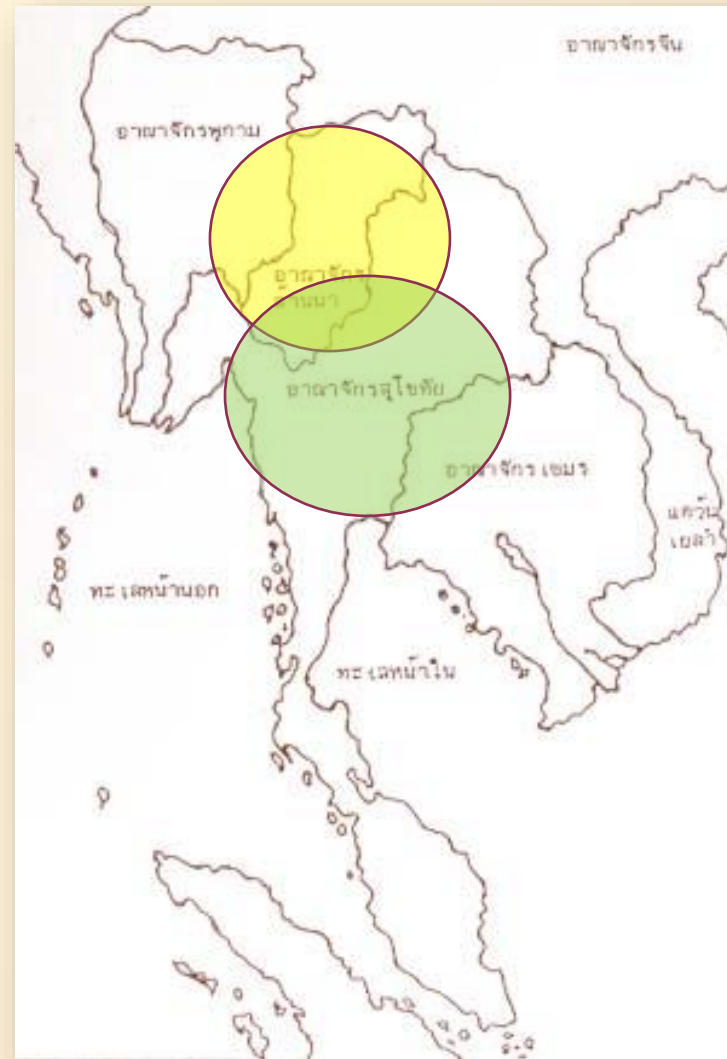
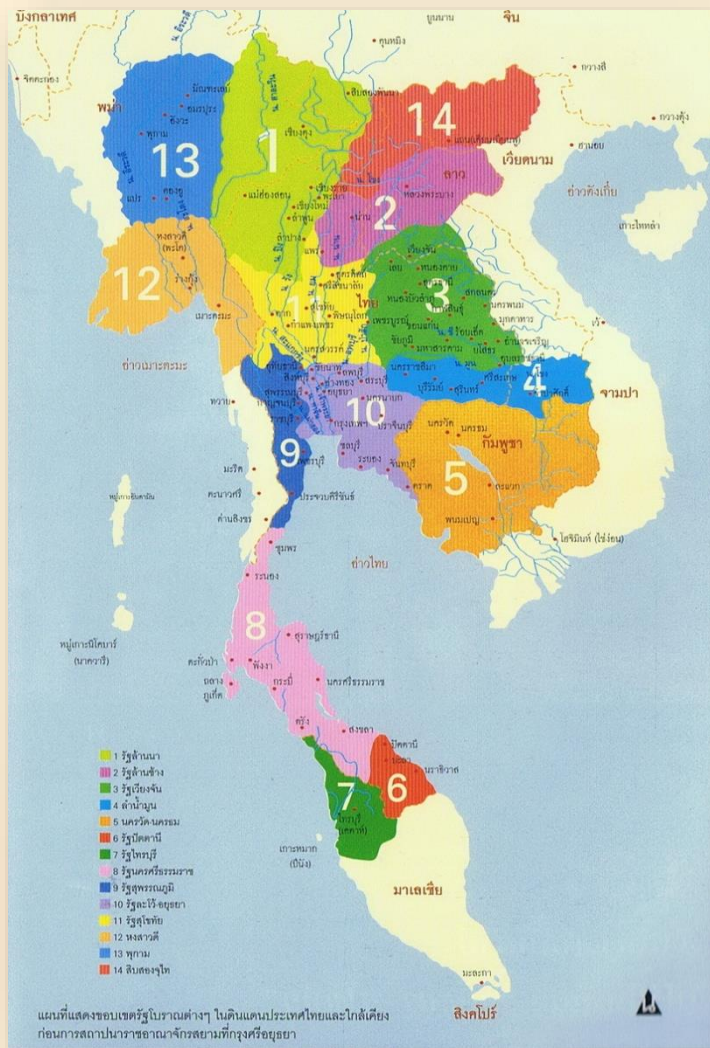
- สมัยแคว้นแคว้น-นครรัฐ
- ล้านนาสมัยรัฐอาณาจักร (พ.ศ.๑๘๐๔-๒๑๐๑)
- ล้านนาสมัยพม่าปกครอง (พ.ศ.๒๑๐๑-๒๓๑๗)
- ล้านนาสมัยเป็นเมืองประเทศราชของไทย (พ.ศ. ๒๓๑๗-๒๔๒๗)

ก่อนกำเนิดรัฐชาติ... เปรียบอำนาจรัฐกับขอบเขตของปริมณฑลแห่งอำนาจของกษัตริย์
ที่จะมีอยู่อย่างเข้มข้นเฉพาะบริเวณศูนย์กลางราชธานีเท่านั้น และที่ไกลออกไปอำนาจที่
ศูนย์กลางมีอยู่ค่อนข้างคลุมเครือ ไม่ชัดเจน

อาณาจักรล้านนา...ก็เช่นกัน

ราชอาณาจักรและแคว้นแดนวันดินแดนแถบอนุชาดเนย์ลุ่มแม่น้ำโขง

สมัยแคว้นแคว้น-นครรัฐ

ก่อนกำเนิดอาณาจักรล้านนาในพุทธศตวรรษที่ ๑๙

ดินแดนล้านนามีรัฐต่าง ๆ กระจายตามที่ราบระหว่างหุบเขาในภาคเหนือ เช่น แคว้นหริภุญไชย ในเขตแม่น้ำปิงตอนบน แคว้นโยนหรือโยนกในเขตที่ราบลุ่มน้ำกก เขตกลางนครในเขตลุ่มน้ำวัง เมืองแพร์ในเขตลุ่มน้ำยม เมืองปัวในเขตลุ่มน้ำน่าน และเมืองพะเยาในเขตลุ่มน้ำอิง

แคว้นแคว้น-นครรัฐแต่ละแห่งมีลักษณะการตั้งถิ่นฐานกระจายตัวอยู่ตามที่ราบระหว่างหุบเขา โดยมีเทือกเขาปิดล้อม จากการตั้งถิ่นฐานมาช้านานของรัฐใหญ่น้อยต่าง ๆ ก่อนกำเนิดอาณาจักรล้านนา ทำให้แต่ละรัฐต่างมีประวัติศาสตร์เป็นของตนเอง เช่น แคว้นหริภุญไชย ในเขตชุมชนที่ราบลุ่มน้ำปิงตอนบน เป็นดินแดนที่พัฒนาความเจริญได้ก่อนชุมชนอื่น ๆ รวมทั้งเป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาและศิลปวัฒนธรรมมาตั้งแต่ต้นพุทธศตวรรษที่ ๑๔ ความเจริญของหริภุญไชยเป็นพื้นฐานของอาณาจักรล้านนาก่อนที่จะก่อรูปเป็น “รัฐอาณาจักร” ในบริเวณแอ่งเชียงใหม่-ลำพูน มีพัฒนาการเป็นรัฐขนาดเล็กหรือรัฐชนเผ่าเกิดขึ้น และพบหลักฐานการตั้งถิ่นฐานของชนเผ่าโบราณ ๒ กลุ่ม คือ ลัวะ และ เม็ง

สมัยแคว้นแคว้น-นครรัฐ

ก่อนกำเนิดอาณาจักรล้านนาในพุทธศตวรรษที่ ๑๙

ลัวะ ชาวพื้นเมืองในกลุ่มมอญเขมร ตั้งถิ่นฐานกระจายทั่วไปในภาคเหนือเลยไปถึงเมืองเชียงตุง เมืองยองและหุบเขาต่าง ๆ ชนเผ่าลัวะในบริเวณแอ่งเชียงใหม่-ลำพูนเป็นชนเก่าแก่ที่อยู่มาช้านานก่อนที่ชนกลุ่มอื่นจะเข้ามา

ตำนานล้านนา...กล่าวถึงบริเวณเชิงดอยสุเทพเป็นศูนย์กลางของชนเผ่าลัวะ ซึ่งจะนับถือดอยสุเทพ เพราะเป็นที่สิงสถิตของผีปู่แสะย่าแสะและผีบรรพบุรุษของชาวลัวะ การนับถือผี ปู่แสะย่าแสะ ผู้พิทักษ์ดอยสุเทพ และรักษาเมืองเชียงใหม่ของชาวลัวะเช่นนี้ ในทุกปีจึงต้องมีพิธีเลี้ยงผีปู่แสะย่าแสะที่สืบเรื่อยมาจวบจนปัจจุบัน ชนเผ่าลัวะในเขตที่ราบลุ่มน้ำปิงมีความเจริญในระดับก่อรูปเป็นรัฐเล็ก ๆ ลักษณะทางสังคมมีความแตกต่างระหว่างชนชั้นคือ แบ่งคนออกเป็นสองกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ปกครองและกลุ่มสามัญชนหรือไพร่ กลุ่มผู้ปกครองมีหัวหน้าเผ่า ที่สืบเชื้อสายกันต่อมาเรียกว่า ชะมัง

สมัยแคว้นแคว้น-นครรัฐ

ก่อนกำเนิดอาณาจักรล้านนาในพุทธศตวรรษที่ ๑๙

เรื่องราวการแตกสลายของชนเผ่าลัวะ เป็นผลมาจากการขยายความเจริญรุ่งเรืองจากเมืองละโว้มาสู่การสร้างเมืองหริภุญไชย โดยการเสด็จมาครองเมืองหริภุญไชยของพระนางจามเทวี ในบริเวณอิทธิพลดั้งเดิมของชนเผ่าลัวะ จึงเกิดความขัดแย้งระหว่างพระนางจามเทวีกับขุนหลวงวิลังคะ ในท้ายที่สุด ผลจากการต่อสู้ ขุนหลวงวิลังคะพ่ายแพ้ จึงทำให้รัฐชนเผ่าลัวะเชิงดอยสุเทพสลายลง และสันนิษฐานกันว่า ชนเผ่าลัวะคงกระจัดกระจายไปตามป่าเขาและต่างที่ต่าง ๆ รัฐชนเผ่าลัวะ ยังคงมีในบริเวณชายขอบของแคว้นหริภุญไชย

สมัยแคว้นแคว้น-นครรัฐ

ก่อนกำเนิดอาณาจักรล้านนาในพุทธศตวรรษที่ ๑๙

เม็ง ชชาติพันธุ์มอญโบราณที่ตั้งถิ่นฐานในภาคเหนือมาช้านานและเป็นกลุ่มเดียวกับมอญในแถบ
ลุ่มน้ำเจ้าพระยา ซึ่งลักษณะการตั้งถิ่นฐานมักจะกระจายตัวอยู่ตามที่ราบลุ่มน้ำปิง ดังจะสังเกตได้จากคำเก่าแก่
โบราณที่เรียก แม่น้ำปิง ว่า “แม่ระมิง” หรือ “แม่น้ำเม็ง” หมายถึง แม่น้ำที่มีชาวเม็งอาศัยอยู่ ดังนั้น
เม็งและลัวะจึงเป็นชนเผ่าโบราณที่เคยอยู่ในบริเวณที่ราบลุ่มน้ำปิงด้วยกัน

แต่เนื่องด้วย เม็งมีปริมาณประชากรน้อยกว่า จึงทำให้ลัวะและเม็งไม่มีความใกล้ชิดกัน แต่ก็ต่าง
ยอมรับความเป็นชนต่างชาติพันธุ์ ปัจจุบัน ชนชาติเม็งเริ่มจางหายไปจากดินแดนล้านนา คงเหลือร่องรอย
หมู่บ้านเม็งเก่าแก่ไม่กี่แห่ง เพราะได้รับการผสมกลมกลืนให้เป็นคนไทยเช่นเดียวกับชนเผ่าลัวะและชนเผ่า

ล้านนาสมัยรัฐอาณาจักร (สมัยราชวงศ์มังราย)

พ.ศ. ๑๘๐๔-๒๑๐๑ ในช่วงต้นพุทธศตวรรษที่ ๑๙

ดินแดนล้านนา ได้พัฒนาการปกครองจากแว่นแคว้น-นครรัฐมาสู่ รัฐแบบอาณาจักร โดยมีเชียงใหม่เป็นศูนย์กลาง รัฐแบบอาณาจักรสถาปนาอำนาจโดยรวมแว่นแคว้น-นครรัฐมาไว้ด้วยกันราวพุทธศตวรรษที่ ๑๙ จากปรากฏการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญคือ การสลายตัวของรัฐโบราณที่เคยรุ่งเรืองมาก่อน ดังเช่น กัมพูชา ทวารวดี หริภุญไชย และพุกาม การเสื่อมสลายลงของรัฐโบราณจึงเปิดโอกาสให้เกิด การสถาปนาอาณาจักรใหม่ของชนชาติไท(ย) ผู้ที่ใช้ภาษาและวัฒนธรรมไทย อาณาจักรใหม่ที่เกิดในพุทธศตวรรษที่ ๑๙ ที่สำคัญคือ ล้านนา สุโขทัย และอยุธยา

ล้านนาสมัยรัฐอาณาจักร (สมัยราชวงศ์มังราย)

พ.ศ. ๑๘๐๔-๒๑๐๑ ในช่วงต้นพุทธศตวรรษที่ ๑๙

๔ สมัยสร้างอาณาจักร (พ.ศ. ๑๘๘๓-๑๘๙๘)

การก่อตั้งอาณาจักรล้านนา เป็นผลมาจากการรวมแคว้นหริภุญไชยเข้ากับแคว้นโยน ในสมัยของพระยามังรายปฐมกษัตริย์ แล้วสถาปนาเมืองเชียงใหม่ขึ้นเป็นศูนย์กลาง การก่อตั้งเมือง เชียงใหม่หรือหนองบุรีศรีนครพิงค์เชียงใหม่ ในปี พ.ศ. ๑๘๓๙ มีเป้าหมายเพื่อให้เป็นสถาบันทางการเมือง ที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางอาณาจักรทั้งเรื่องการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

ด้วยเหตุนี้ จึงให้ความสำคัญต่อเมืองเชียงใหม่เป็นพิเศษนับตั้งแต่การเลือกทำเลที่ตั้ง การวางผังเมือง และการสร้างลัทธิธรรม ส่งผลให้เชียงใหม่เป็นศูนย์กลางความเจริญในภาคเหนือสืบมาจนถึงปัจจุบัน

ล้านนาสมัยรัฐอาณาจักร (สมัยราชวงศ์มังราย)

พ.ศ. ๑๘๐๔-๒๑๐๑ ในช่วงต้นพุทธศตวรรษที่ ๑๙

การสร้างเมืองเชียงใหม่ พระยามังรายเชิญพระยาจำเมืองและพ่อขุนรามคำแหงมาร่วมกันพิจารณาทำเลที่ตั้ง พระยาทั้งสองก็เห็นด้วย และช่วยดูแลการสร้างเมืองเชียงใหม่ ด้วยเหตุที่พ่อขุนรามคำแหงมาร่วมสร้างเมืองเชียงใหม่ ทำให้ผังเมืองเชียงใหม่ได้รับอิทธิพลจากสุโขทัย เมื่อแรกสร้างกำแพงเมืองมีขนาดกว้าง ๕๐๐ วา ยาว ๑,๐๐๐ วา และขุดคูน้ำกว้าง ๕ วา กำแพงเมืองเชียงใหม่ปรับเปลี่ยนไปตามกาลสมัย ปัจจุบันเป็นรูปสี่เหลี่ยมยาวด้านละ ๑,๖๐๐ เมตร

ล้านนาสมัยรัฐอาณาจักร (สมัยราชวงศ์มังราย)

พ.ศ.๑๘๐๔-๒๑๐๑ ในช่วงต้นพุทธศตวรรษที่ ๑๙

๔ สมัยอาณาจักรล้านนาเจริญรุ่งเรือง (พ.ศ.๑๘๙๘-๒๐๖๘)

ในราวกลางราชวงศ์มังราย นับแต่สมัยพระยาเกีอณา เป็นต้นมา อาณาจักรล้านนาเจริญขึ้นอย่างเห็นได้ชัด และเจริญสูงสุดในสมัยพระเจ้าติโลกราชและพระยาแก้วหรือพระเมืองแก้ว ซึ่งถือเป็นยุคทอง หลังจากนั้นอาณาจักรล้านนาก็เริ่มเสื่อมลง โดยกล่าวได้ถึงความเจริญเป็นประเด็นได้คือ ความเจริญทางพุทธศาสนา ในยุครุ่งเรืองตามหมู่บ้านต่าง ๆ ได้สร้างวัดเป็นศูนย์กลางชุมชน เขตเมืองเชียงใหม่มีวัดนับร้อยแห่ง ปริมาณวัดที่มากมายในยุครุ่งเรืองนั้นมีร่องรอยปรากฏเป็นวัดร้างมากมายในปัจจุบัน ความเจริญในพุทธศาสนายังได้สร้างถาวรวัตถุในพุทธศาสนาซึ่งมีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมล้านนา วัดสำคัญได้แก่ วัดเจ็ดยอด วัดเจดีย์หลวง วัดพระสิงห์ วัดสวนดอก วัดบุพพาราม เป็นต้น

ล้านนาสมัยรัฐอาณาจักร (สมัยราชวงศ์มังราย)

พ.ศ. ๑๘๐๔-๒๑๐๑ ในช่วงต้นพุทธศตวรรษที่ ๑๙

๖ สมัยเสื่อมและอาณาจักรล้านนาล่มสลาย (พ.ศ. ๒๐๖๘-๒๑๐๑)

เกิดขึ้นในช่วง ปลายสมัยราชวงศ์มังราย นับตั้งแต่พระญาเกษเชษฐราชขึ้นครองราชย์ จนกระทั่งตกเป็นเมืองขึ้นของพม่าใน ช่วงเวลา ๓๓ ปี ในช่วงเวลานั้นมีระยะหนึ่งที่ว่างเว้นไม่มีกษัตริย์ปกครอง ถึง ๔ ปี เพราะขุนนางขัดแย้งกันเอง ตกลงไม่ได้ว่าจะให้ใครเป็นกษัตริย์ การสิ้นรัชสมัยของกษัตริย์เกิดจาก ขุนนางจัดการปลงพระชนม์ หรือขุนนางปลดกษัตริย์ หรือกษัตริย์สละราชสมบัติ

นอกจากนี้ ยังเกิดจากปัญหาเชิงโครงสร้างของรัฐในหุบเขา ที่ทำให้เมืองต่าง ๆ ในอาณาจักรมีโอกาส แยกตัวเป็นอิสระ เมื่อรัฐขยายขึ้น จำเป็นต้องสร้างระบบราชการที่มีประสิทธิภาพแทนที่ระบบเครือญาติ แต่อาณาจักรล้านนาสถาปนาระบบราชการไม่ได้ รัฐจึงอ่อนแอและเสื่อมสลายลง

ล้านนาสมัยพม่าปกครอง

ยุคแห่งความอ่อนแอของล้านนา (พ.ศ.๒๑๐๑-๒๓๑๗)

ในช่วงเวลาดังกล่าวส่วนใหญ่มพม่าปกครอง แต่จะมีบางช่วงที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของเชียงใหม่ได้ เช่น สมัยพระนเรศวรและสมัยพระนารายณ์ นอกจากนี้ยังมีบางช่วงที่เชียงใหม่ และเมืองต่าง ๆ แยกเป็นรัฐอิสระ เช่น ช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ ๒๓ ถึงต้นพุทธศตวรรษที่ ๒๔ เนื่องจากเป็นช่วงที่พม่าประสบปัญหาการเมืองภายใน เมื่อพม่าแก้ไขปัญหารียบร้อยแล้วจะยกทัพมาปราบล้านนา ดังนั้น อำนาจพม่าในล้านนาจึงไม่สม่ำเสมอ ล้านนาตกเป็นเมืองขึ้นพม่าตั้งแต่สมัยพระเจ้าบุเรงนอง (พ.ศ.๒๑๐๑) จนถึง พ.ศ.๒๓๑๗ สมัยพระเจ้าตากสิน ล้านนาจึงตกเป็นเมืองประเทศราชสยาม ล้านนาในสมัยพม่าปกครองเป็นช่วงเวลาที่ยาวนานถึง ๒๑๖ ปี นโยบายของพม่าที่ปกครองล้านนาได้ปรับเปลี่ยนไปตามเงื่อนไขการเมืองภายในของพม่าและปรับตามสภาพการเมืองในท้องถิ่นล้านนา

ล้านนาสมัยเป็นเมืองประเทศราชของไทย

(พ.ศ. ๒๓๑๗-๒๔๒๗)

หลังจากเสร็จสงครามขับไล่พม่าออกจากเชียงใหม่ พ.ศ.๒๓๑๗ แล้ว พระเจ้าตากสินทรงตอบแทนความดีความชอบโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง “พระญาจำบ้าน” (บุญมา) เป็นพระยาวิเชียรปราการครองเมืองเชียงใหม่ พระเจ้ากาวิละครองเมืองลำปาง และทรงมอบอาญาสิทธิ์แก่เจ้าเมืองทั้งสองให้ปกครองบ้านเมืองตามธรรมเนียมเดิมของล้านนา

อย่างไรก็ตาม ในช่วงปลายสมัยธนบุรี พม่ายังคงพยายามกลับมายึดเชียงใหม่อีกหลายครั้ง ซึ่งพระญาจำบ้าน ป้องกันเมืองเชียงใหม่อย่างเข้มแข็ง แต่ด้วยผู้คนมีอยู่น้อยและกำลังอดอยาก จึงต้องถอยไปตั้งมั่นที่ท่าวังพร้าวและลำปาง จากนั้นจึงกลับไปเชียงใหม่เมื่อพม่ายกทัพกลับ

ล้านนาสมัยเป็นเมืองประเทศราชของไทย

(พ.ศ. ๒๓๑๗-๒๔๒๗)

สภาพการณ์เป็นไปในเช่นนี้ระยะเวลาหนึ่ง เมื่อพระญาจำบ้านเสียดชีวิตลง พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช จึงทรงโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งพระเจ้านกาวิละเป็นเจ้าเมืองเชียงใหม่แทน พระเจ้านกาวิละเริ่มตั้งมั่นที่เวียงป่าซาง ในปี พ.ศ. ๒๓๒๕ จากนั้น จึงเข้าตั้งเมืองเชียงใหม่ในปี พ.ศ. ๒๓๓๙ ซึ่งเป็นปีที่เชียงใหม่มีอายุครบ ๕๐๐ ปี

ล้านนาสมัยเป็นเมืองประเทศราชของไทย

(พ.ศ. ๒๓๑๗-๒๔๒๗)

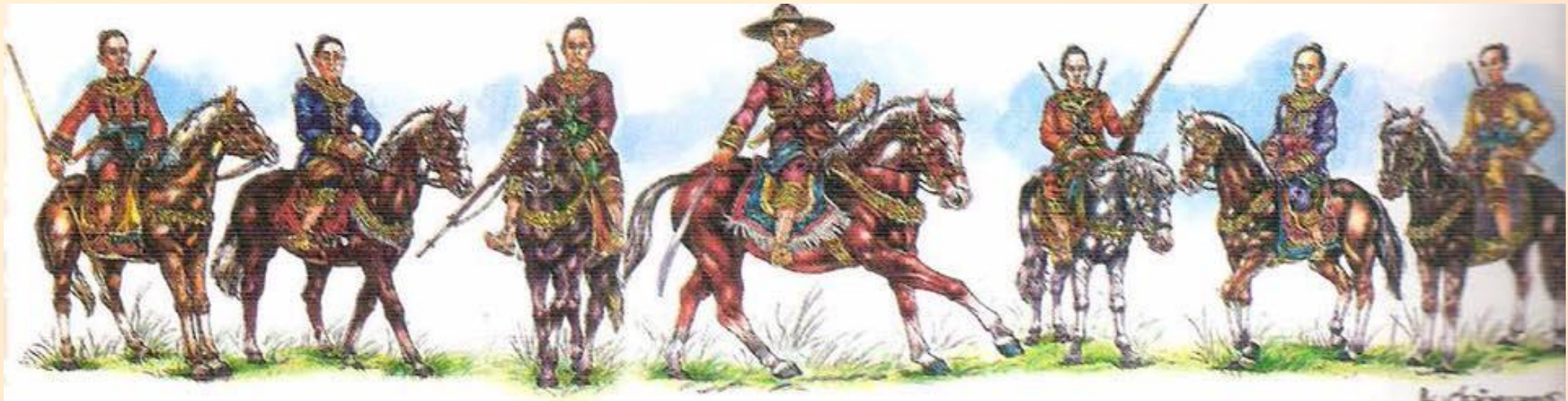
อิทธิพลของพม่าในล้านนา ถือว่า ลึกลง ในสงครามขับไล่พม่า พ.ศ. ๒๓๔๗ โดยกองทัพชาวล้านนาร่วมกับกองทัพไทยยกไปตีเมืองเชียงแสนที่มั่นของพม่าได้สำเร็จ พระเจ้ากาวิละ จึงได้ฟื้นฟูเมืองเชียงใหม่โดยรวบรวมพลเมืองเข้ามาตั้งถิ่นฐานในเมืองเชียงใหม่ โดยใช้วิธีการกวาดต้อนชาวเมืองที่หลบหนีเข้าป่า และกวาดต้อนผู้คนมาจากสิบสองปันนาและรัฐฉานมาเชียงใหม่ ในยุคที่เรียกว่า “เก็บผักใส่ซ้า เก็บข้าใส่เมือง”

เชียงใหม่จึงพ้นจากสภาพเมืองร้างและยังได้ขยายอาณาเขตออกไปอย่างกว้างขวาง จากนั้นพระเจ้ากาวิละ ได้กระทำพิธีราชาภิเษกสถาปนา ราชวงศ์เจ้าเจ็ดตน ในลักษณะเดียวกับราชวงศ์มังราย การสร้างกำแพงเมืองขึ้นใหม่ การสร้างอนุสาวรีย์ช้างเผือก และการทำนุบำรุงพุทธศาสนา เป็นต้น

ล้านนาสมัยเป็นเมืองประเทศราชของไทย

(พ.ศ. ๒๓๑๗-๒๔๒๗)

เชียงใหม่ ในสมัยพระเจ้ากาวิละจึงมีความเจริญมั่นคงเป็นปึกแผ่น และเป็นศูนย์กลางของล้านนาที่เข้มแข็ง หลังจากสมัยพระเจ้ากาวิละก็มีเจ้าเมืองปกครองต่อมา รวมทั้งสิ้นราชวงศ์เจ้าเจ็ดตน มี ๙ องค์

หมายเหตุ: เจ้านันทกาวิละ เจ้าองค์ดำริม เจ้าสามธรรมลังกา เจ้าสี่ดวงทิพย์ เจ้านันทกาวิละ เจ้านันทมูลา เจ้านันทดำฝัน เจ้าเจ็ดบุญมา

ล้านนาสมัยเป็นเมืองประเทศราชของไทย

(พ.ศ. ๒๓๑๗-๒๔๒๗)

จากการที่ล้านนาเคยอยู่ภายใต้การปกครองของพม่าถึงสองร้อยกว่าปีย่อมมีความใกล้ชิดกับพม่ามาก รัฐบาลกลางที่กรุงเทพฯ เกรงว่าล้านนาจะหันกลับไปหาพม่า ขณะเดียวกันพม่าก็พยายามแย่งชิงล้านนากลับคืนไปอีก รัฐบาลกลางจึงใช้วิธี **การปกครองแบบผูกใจเจ้านายเมืองเหนือ** โดยยอมผ่อนผันให้เจ้าเมืองมีอิสระในการปกครองภายในเศรษฐกิจ การศาล การต่างประเทศ และขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนยกย่องให้เกียรติแก่เจ้าเมืองในโอกาสอันควร การเปลี่ยนแปลงในรูปที่รัฐบาลต้องเข้าไปควบคุมกิจการภายในหัวเมืองประเทศราชล้านนามากขึ้นตามลำดับ จนกระทั่งในที่สุดก็ผนวกเอาล้านนาเข้าเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของไทย ในสมัย **รัชกาลที่ ๕** ซึ่งเป็นยุคแห่งการปรับปรุงประเทศตามแบบตะวันตก

ล้านนาสมัยเป็นเมืองประเทศราชของไทย

(พ.ศ. ๒๓๑๗-๒๔๒๗)

การยกเลิกระบบการปกครองหัวเมืองประเทศราชซึ่งเคยปฏิบัติกันมาช้านาน โดยจัดตั้งการปกครองแบบมณฑลเทศาภิบาล ขึ้นแทนโดยส่งข้าหลวงเทศาภิบาลจากกรุงเทพฯ ไปปกครองและขึ้นสังกัดกระทรวงมหาดไทย

ระบบมณฑลเทศาภิบาลที่จัดตั้งขึ้น จึงเป็นการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชาติรัฐซึ่งมีอำนาจรวมศูนย์ การรวมหัวเมืองประเทศราชล้านนาเข้ากับส่วนกลาง ซึ่งก็คือเป้าหมายของการปฏิรูปการปกครองเพื่อสร้างความเป็นเอกภาพแห่งชาติ เพื่อรวมศูนย์กลางอำนาจไว้เพียงแห่งเดียว

ล้านนาสมัยเป็นเมืองประเทศราชของไทย

(พ.ศ. ๒๓๑๗-๒๔๒๗)

ดังนั้น เพื่อรวมศูนย์กลางอำนาจ รัฐไทยต้องกระทำ ๒ ประการ คือ

ประการแรก ยกเลิกฐานะหัวเมืองประเทศราชที่เป็นมาแต่เดิม โดยจัดการปกครองแบบ มณฑลเทศาภิบาล ส่งข้าหลวงมาปกครอง ขณะเดียวกัน ก็พยายามยกเลิกตำแหน่งเจ้าเมืองเสีย โดยรัฐไทยใช้วิธีการลิดรอนอำนาจของเจ้าเมืองอย่างค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งในที่สุดตำแหน่งเจ้าเมือง ก็สลายตัวไป

ล้านนาสมัยเป็นเมืองประเทศราชของไทย

(พ.ศ. ๒๓๑๗-๒๔๒๗)

ประการที่สอง การผสมกลมกลืนชาวล้านนาให้มีความรู้สึกเป็นพลเมืองไทยเช่นเดียวกับพลเรือนส่วนใหญ่ของประเทศ คือทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชนในชาติ ซึ่งแต่เดิมมีความรู้สึกแบ่งแยกเป็นคนละพวก/คนละกลุ่ม เช่น คนทางใต้เข้าใจว่าชาวล้านนาเป็นลาวไม่ใช่ไทย

รัฐไทยใช้วิธีการปฏิรูปการศึกษาโดยจัดระบบโรงเรียนหนังสือไทยแทนการเรียนอักษรพื้นเมืองในวัด กำหนดให้กุลบุตรกุลธิดาต้องศึกษาเล่าเรียนภาษาไทย ซึ่งประสบผลสำเร็จ ชาวเชียงใหม่และล้านนาต่างถูกผสมกลมกลืนจนมีความรู้สึกเป็นพลเมืองไทย การดำเนินการ มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านการปกครอง การศาล การภาษีอากร การคลัง การศึกษา การสาธารณสุข และอื่น ๆ โดยจัดเป็นระบบเดียวกับกรุงเทพฯ ในทุกด้าน

ล้านนาสมัยเป็นเมืองประเทศราชของไทย

(พ.ศ. ๒๓๑๗-๒๔๒๗)

ระหว่างการปฏิรูปการปกครองก่อนจัดตั้งมณฑลเทศาภิบาล (พ.ศ.๒๔๒๗-๒๔๕๒) ตรงกับสมัยพระเจ้าอินทวิชยานนท์ เจ้าเมืองเชียงใหม่องค์ที่ ๗ (พ.ศ. ๒๔๑๖-๒๔๓๙) ซึ่งนับว่าเป็นเจ้าเมืององค์สุดท้ายที่มีอำนาจปกครองบ้านเมือง เพราะเป็นช่วงแรกของการดำเนินงานรัฐไทยมีนโยบายไม่ยกเลิกตำแหน่งเจ้าเมืองในทันที ยังคงใช้ดำรงตำแหน่งอย่างมีเกียรติ แต่ขณะเดียวกันก็พยายามลดอำนาจและผลประโยชน์ทีละน้อย รัฐบาลกลางได้ส่งข้าหลวงจากกรุงเทพฯ ขึ้นมาจัดการปกครองในเมืองเชียงใหม่ ในลักษณะที่ร่วมกันปกครองกับเจ้าเมืองและเจ้านายบุตรหลาน โดยที่ข้าหลวงพยายามแทรกอำนาจลงไปแทนที่

ล้านนาสมัยเป็นเมืองประเทศราชของไทย

(พ.ศ. ๒๓๑๗-๒๔๒๗)

ส่วนผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจก็คือรายได้จากการเก็บภาษีอากรส่วนหนึ่งต้องส่งกรุงเทพฯ นอกจากนั้น ป่าไม้ซึ่งแต่เดิมเป็นของเจ้าเมืองและเจ้านายบุตรหลานถูกโอนเป็นของรัฐใน พ.ศ. ๒๔๓๙ ซึ่งเป็นช่วงก่อนการพิราลัยของพระเจ้าอินทวิชยานนท์ และหลังจากสิ้นสมัยพระเจ้าอินทวิชยานนท์ รัฐไทยให้เจ้าอุปราชรั้งเมืองอยู่หลายปี จนกระทั่งเห็นว่าให้ความร่วมมือกับรัฐไทยดี จึงแต่งตั้งให้เจ้าอุปราชเป็น “เจ้าอินทวโรรสสุริยวงศ์” เจ้าเมืองเชียงใหม่ องค์ที่ ๘ (พ.ศ. ๒๔๔๔-๒๔๕๒) เมืองเชียงใหม่เติบโตอย่างมากหลังจากนโยบายเมืองหลัก โดยเฉพาะตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. ๒๕๓๐ เป็นต้นมา

ภูมิศาสตร์ล้านนา:

ภูมิศาสตร์ท้องถิ่นกับการสร้างเมืองเชียงใหม่

ภูมิศาสตร์ท้องถิ่น:

ภูมิศาสตร์ล้านนา

“ Geography ”

Study of the earth and its features and of the distribution of life on earth, including human life and effects of human activity

(Webster's dictionary, 1984)

Modern geographic education can be categorized into 5 key themes: location, place, movement, region, and human–Earth relationship.

ภูมิศาสตร์

คือ วิชาที่ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ
กับสังคมที่ปรากฏในดินแดนต่าง ๆ ของโลก

(พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, พ.ศ. 2525)

ประเด็นการศึกษาภูมิศาสตร์ ได้แก่ ทำเลที่ตั้ง สถานที่
การเคลื่อนย้าย ภูมิภาค ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับพื้นที่

แผนที่แสดงที่ตั้งของประเทศไทย

- Siam (สยาม)
- Siamese
- Thailand
- Kingdom of Thailand

ประเทศไทย

ล้านนา

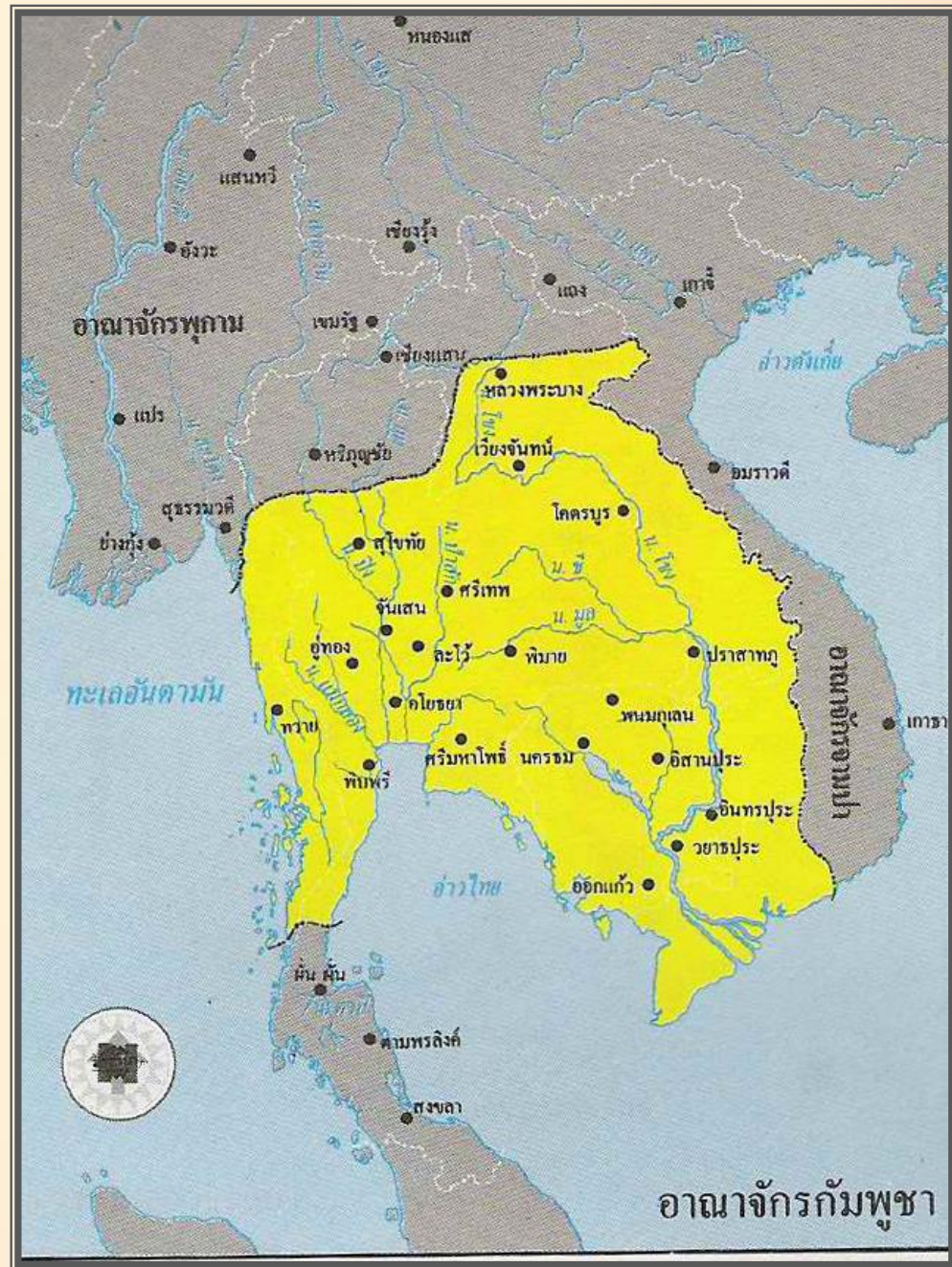
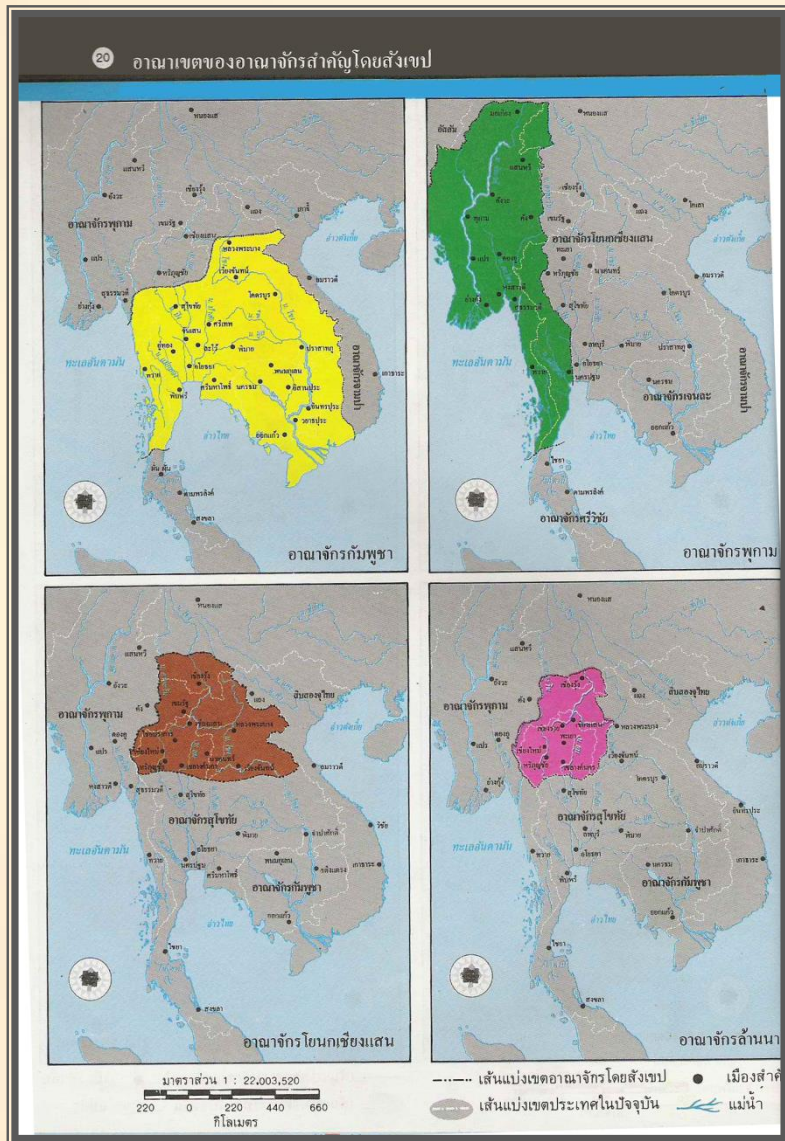
- ล้านนา: เมืองสิบแสนนา “ทศลกเขตนคร”
- พระเจ้ามังราย: แคว้นโยน หรือ โยนก และแคว้นพิง
- อาณาจักรล้านนา: พระเจ้ากือนา(พ.ศ.1896-1928)
- กือ หมายถึง ร้อยล้าน, กือนา หมายถึง ร้อยล้านนา
- พระเจ้าติโลกราช (พ.ศ.1984-2030): ท้าวล้านนา พระยาล้านนา ชาวล้านนา
- พระเจ้าสามฝั่งแกน (พ.ศ.1945-1984): ล้านนาเชียงใหม่ ล้านนาเชียงใหม่
- ตำนานสุวรรณคำแดง: อาณาจักรล้านนา

ล้านนา

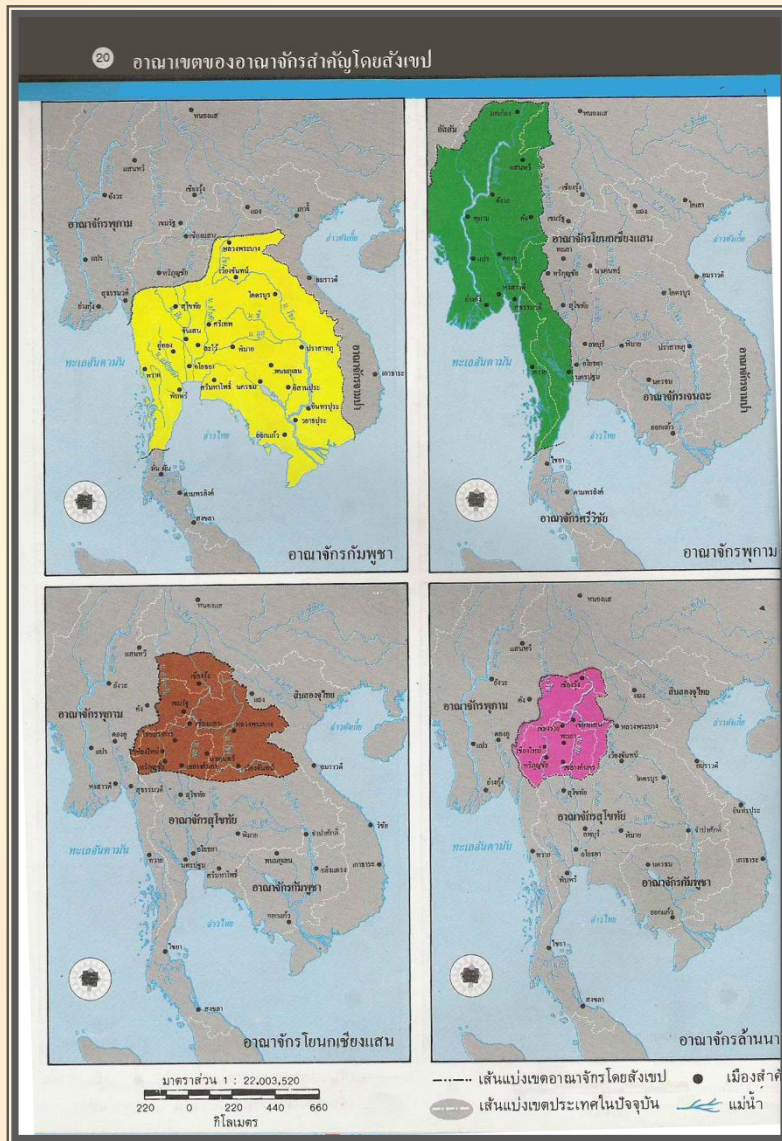
- อาณาจักรล้านนา
- ดินแดนล้านนาปัจจุบัน:
 - กลุ่มล้านนาตะวันตก:
เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง
เชียงราย พะเยา แม่ฮ่องสอน
 - กลุ่มล้านนาตะวันออก:
แพร่ น่าน

อาณาจักรที่ร่ำรวยบริเวณ ใกล้ด้วยอาณาจักรล้านนา

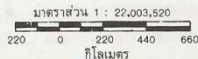
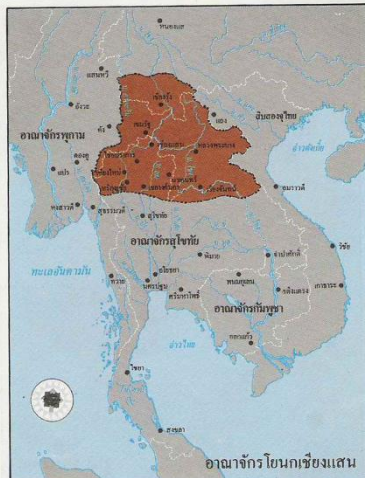
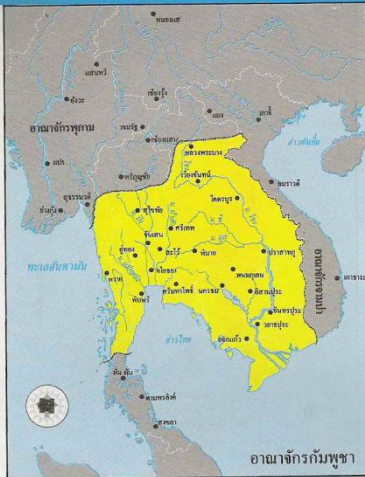

อาณาจักรที่รื้อฟื้นบริเวณ ใกล้เคียงอาณาจักรล้านนา

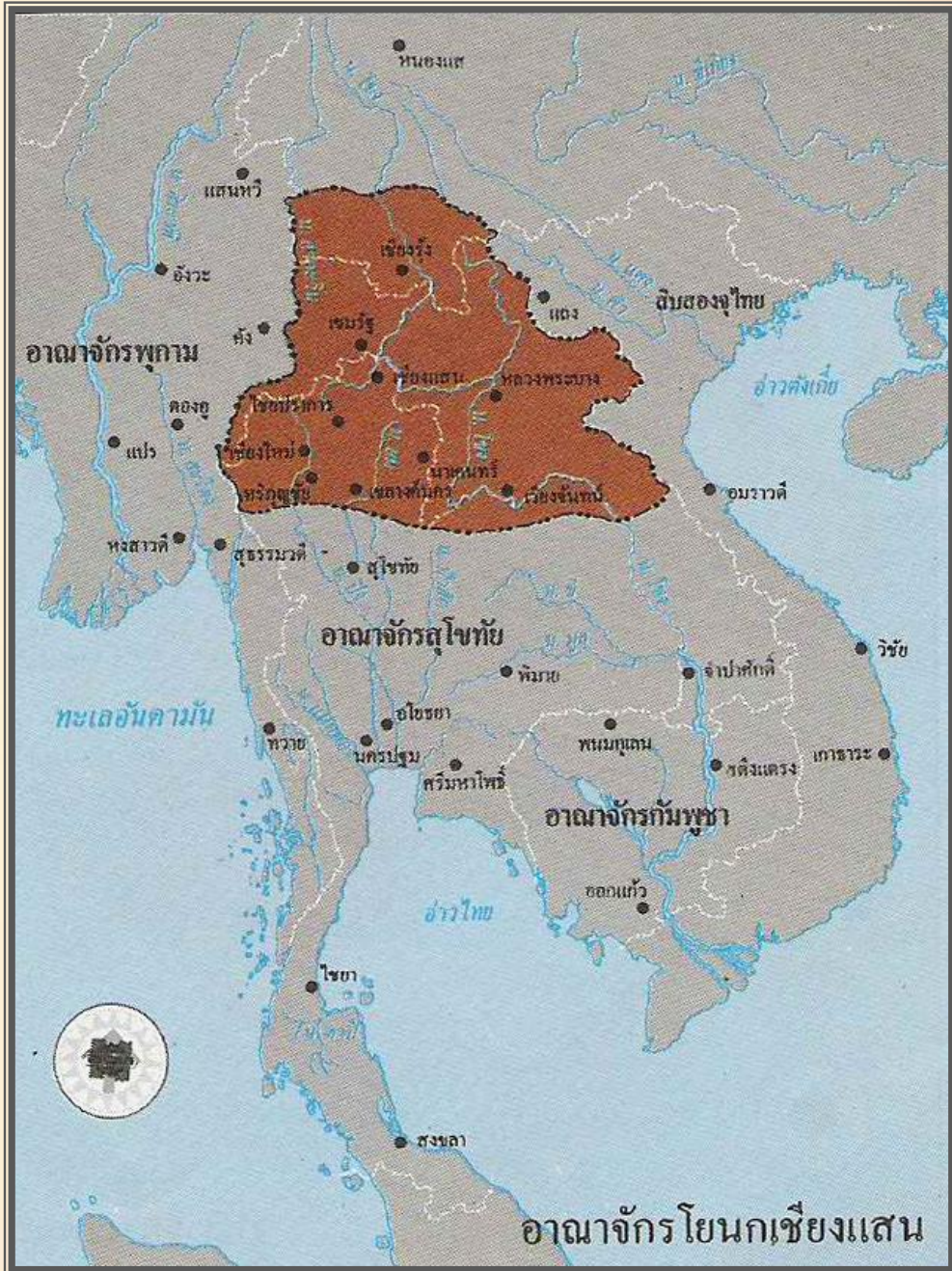

อาณาจักรที่ร้าวฉานบริเวณ ใกล้เคียงอาณาจักรล้านนา

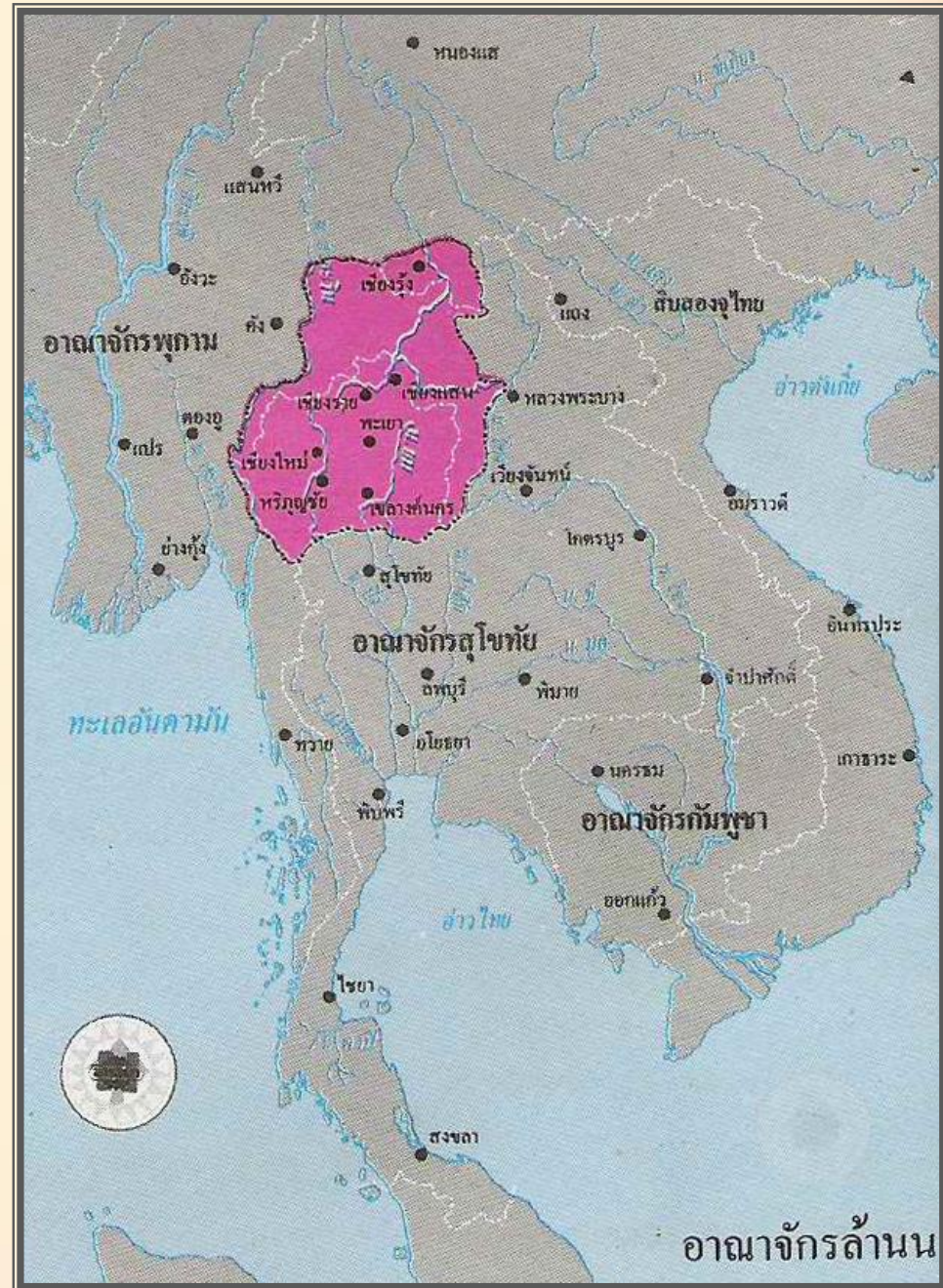
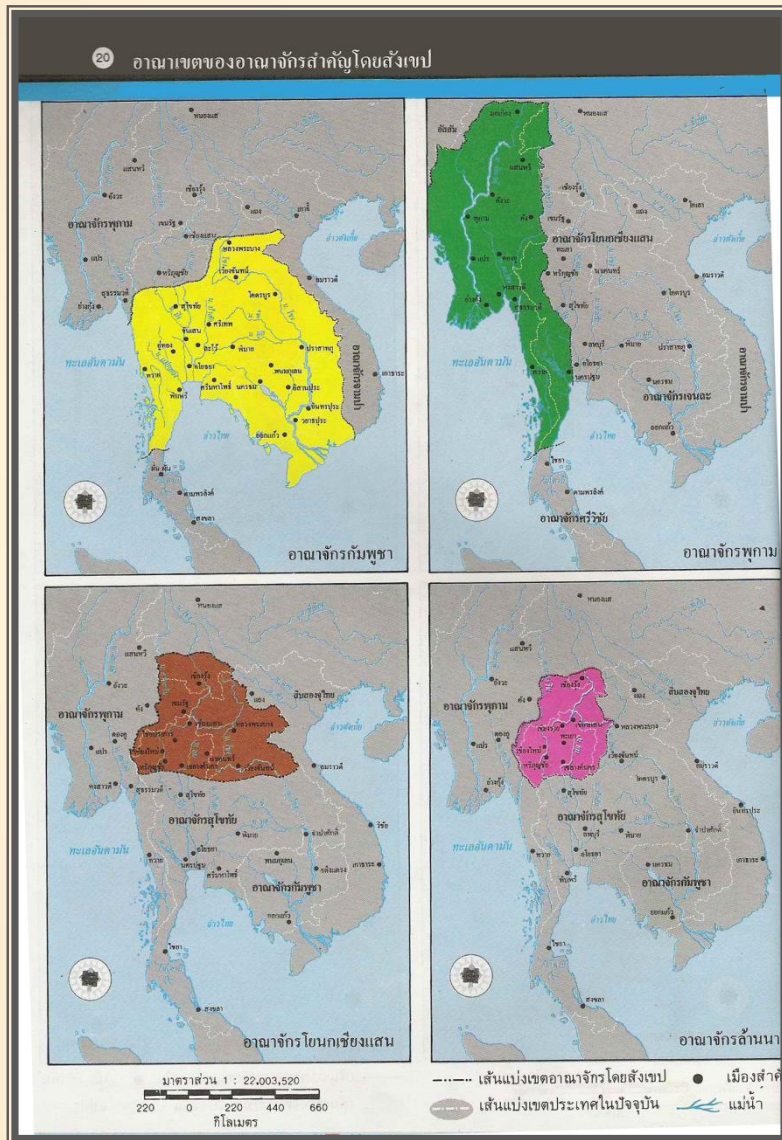
20 อาณาเขตของอาณาจักรสำคัญโดยสังเขป

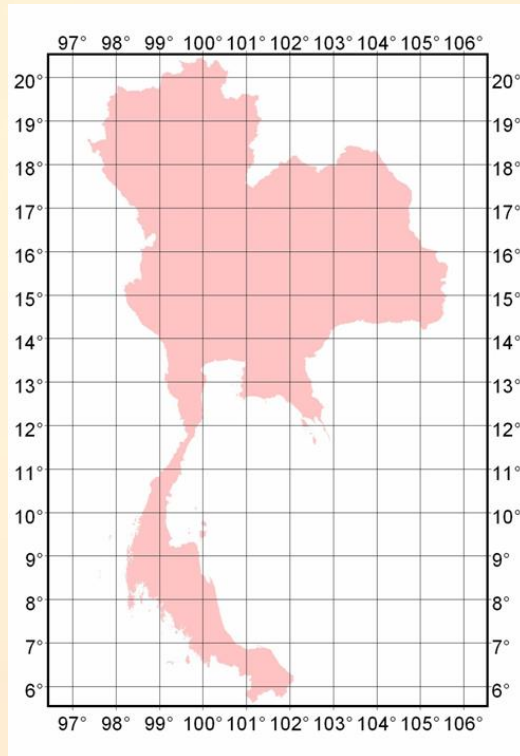
..... เส้นแบ่งเขตอาณาจักรโดยสังเขป
● เมืองสำคัญ
— เส้นแบ่งเขตประเทศในปัจจุบัน

อาณาจักรที่รื้อฟื้นบริเวณ ใกล้เคียงอาณาจักรล้านนา

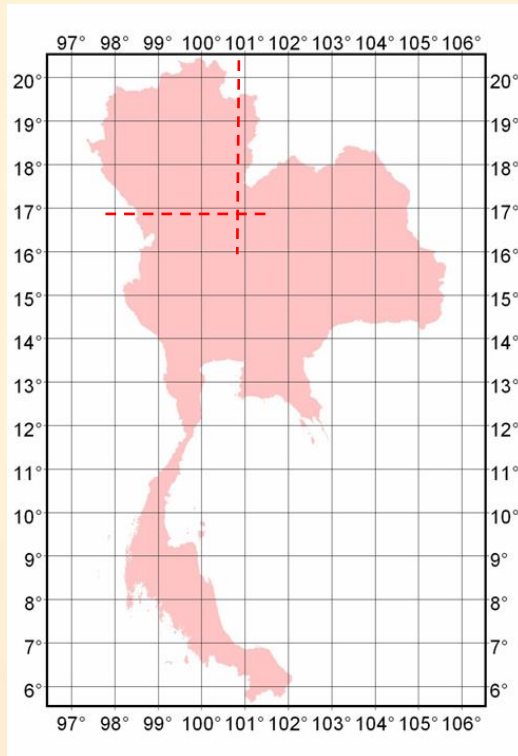
Thailand Geographic Location

- Latitude $5^{\circ} 36'$ – $20^{\circ} 28'$ north
- Longitude $97^{\circ} 22'$ – $105^{\circ} 38'$ east

**** Low latitude – Tropical Zone ****

Lanna Geographic Location

- Latitude $17^{\circ} 20'$ to $20^{\circ} 28'$ north
- Longitude $97^{\circ} 22'$ to $101^{\circ} 20'$ east

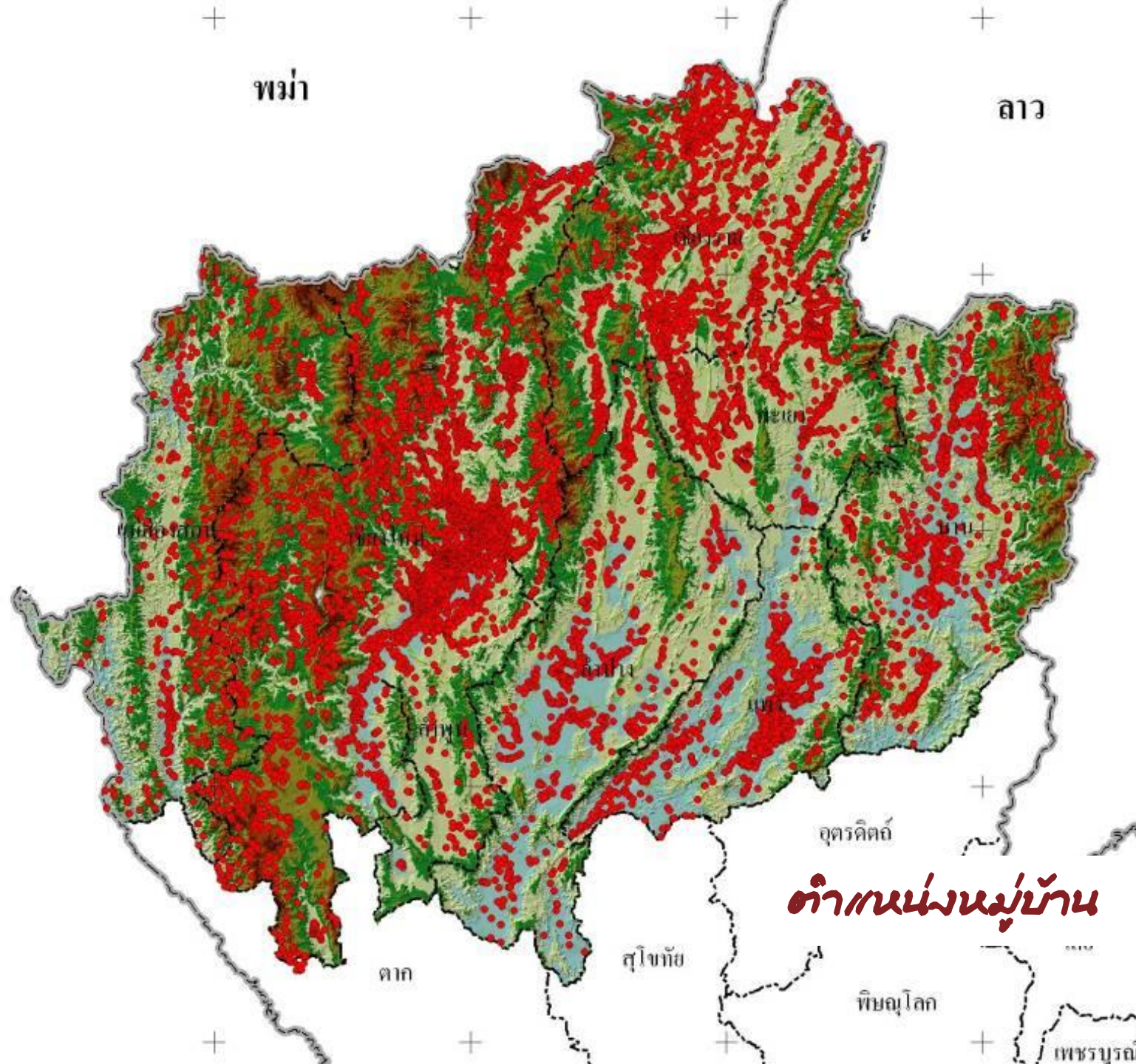
ขนาดของภูมิภาคล้านนา

85,852 sq.km. (แบ่งเป็น 8 เขตการปกครอง)

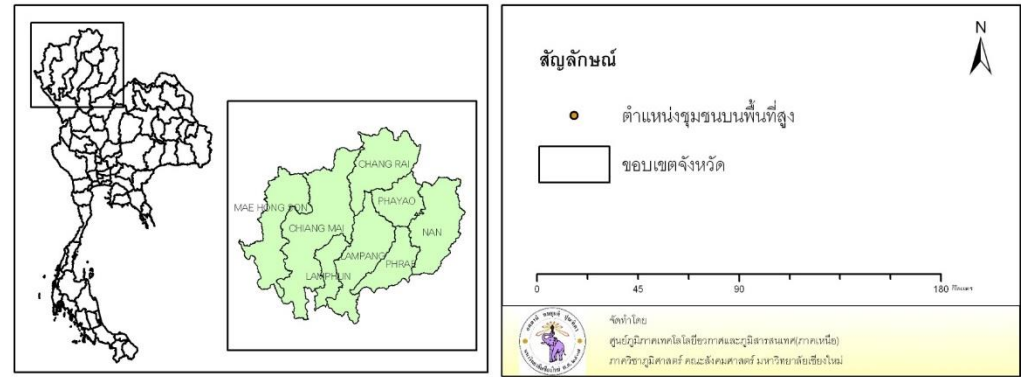
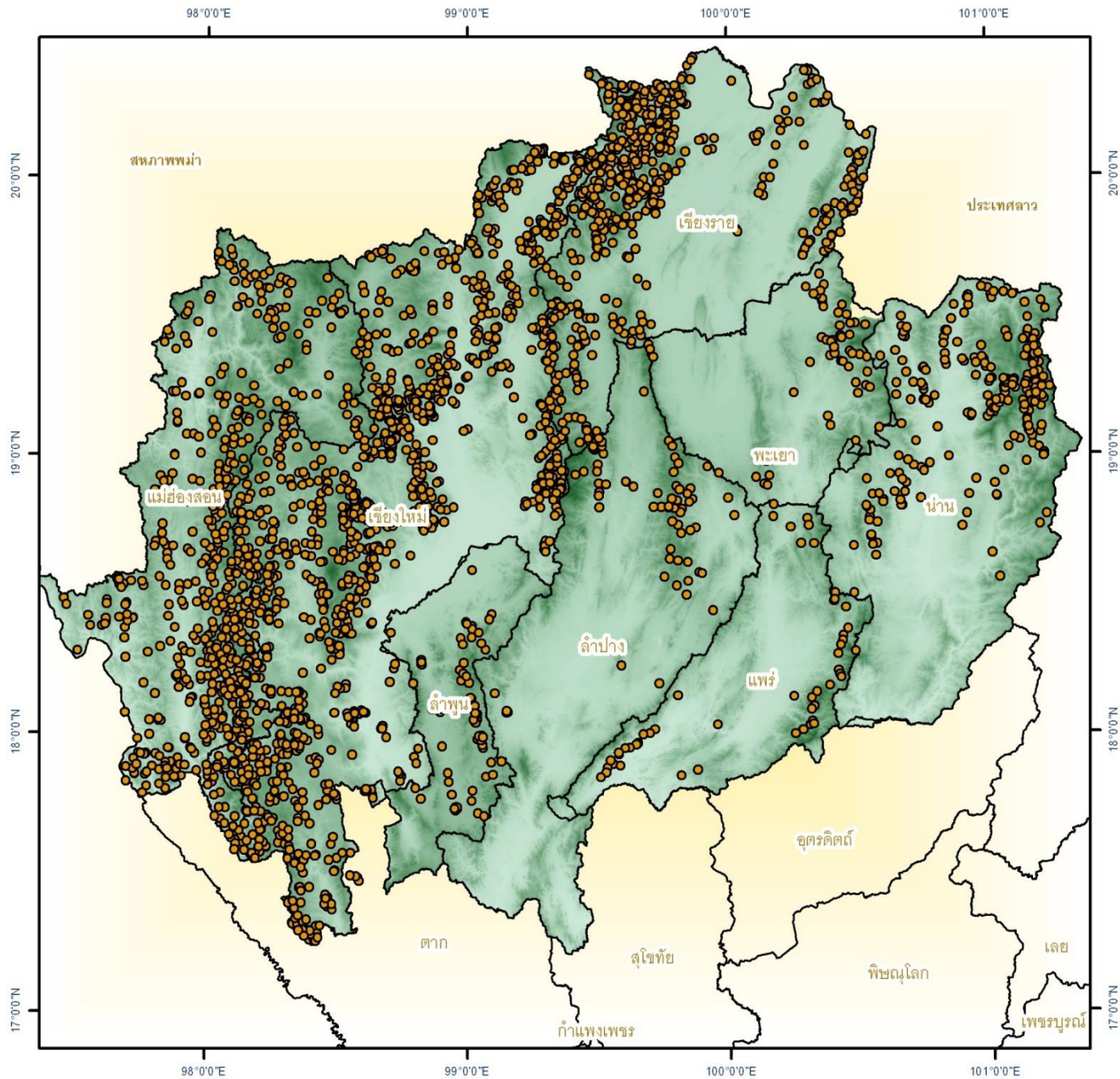
ที่	จังหวัด	พื้นที่ (ตร.กม)	อำเภอ	กิ่งอำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เทศบาล
1	เชียงราย	11,678.369	16	2	124	1,611	26
2	เชียงใหม่	20,107.057	25	-	204	1,860	29
3	น่าน	11,472.072	14	1	99	854	8
4	พะเยา	6,335.060	7	2	68	717	12
5	แพร่	6,538.598	8	-	78	622	13
6	แม่ฮ่องสอน	12,681.259	7	-	45	411	5
7	ลำปาง	12,533.961	13	-	100	828	17
8	ลำพูน	4,505.882	7	1	51	465	15
รวม		85,852.258	97	6	769	7,368	125

อาณาบริเวณที่เรียกว่า 'ล้านนา'

ตำแหน่งหมู่บ้าน

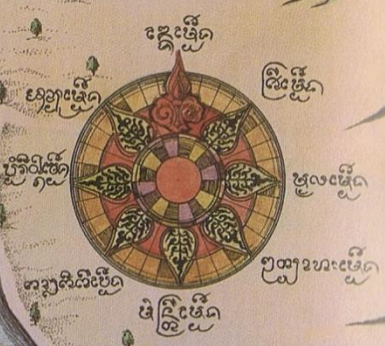
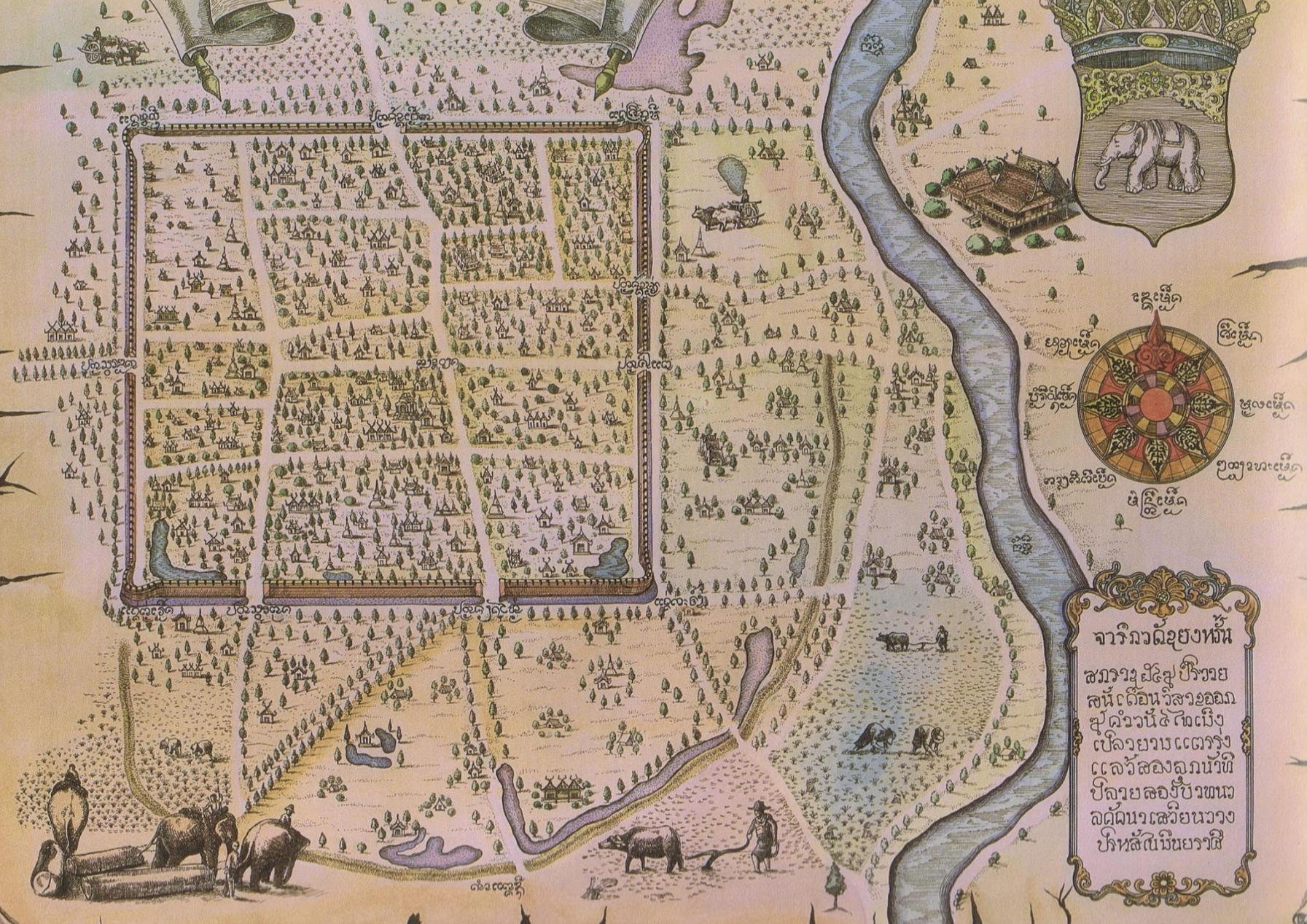

แผนที่แสดงการกระจายตัวของมดบน บนพื้นที่สูงในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน

กำเนิดอาณาจักรล้านนา
และการสร้างนครเชียงใหม่

วัดที่สนธิเรื่อง ชัยมงคล 7 ประการและประวัติการสร้างเมืองชัยภินน์ โดย The North ของเราออกอากาศทาง ThaiPBS

ဝ၍စာဗျာဗျာဗျာ

ဘာဝါဂ်သွယ်တိုက်
အကယ်၍ ခုနစ်ရာစု
တစ်စတုရန်းကီလိုမီတာ
အတွင်း၌ ဝန်ထမ်း
ပေါင်းစုပေါင်း
ပေါင်းစုပေါင်း
ပေါင်းစုပေါင်း
ပေါင်းစုပေါင်း
ပေါင်းစုပေါင်း
ပေါင်းစုပေါင်း

ตำนานเมืองเชียงใหม่:

กำเนิดล้านนาและการสร้างเมืองเชียงใหม่

พระเจ้ามังราย สร้างเชียงใหม่ขึ้นเมื่อ พ.ศ. 1839 นับถึงปัจจุบันก็ได้ 724 ปี แต่เมื่อนับเชื้อสายของพระเจ้ามังรายที่ครองเชียงใหม่ก็ได้ 262 ปี สันรัชสมัยของพระราชวงศ์มังรายเมื่อพระเจ้าเมกุฏิสุทธิวงศ์ ครองเมืองเป็นองค์สุดท้ายจึงเสียดินแดนให้แก่พระเจ้าบุเรงนอง เมื่อวันที่เสาร์ ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 7 เวลา 9 โมง พ.ศ. 2101

พระเจ้ามังรายมหาราช เป็นพระโอรสของพญาลาวเม็งกับพระนางอ่วมิงจอมขวัญ ธิดาของท้าวรุ่งแก่นชาย เจ้าเมืองเชียงรุ่ง ขึ้นครองราชย์สมบัติแทนบิดาเมื่อ พ.ศ. 1802 ที่เมืองชัยวรนครเชียงลาวหรือเมืองหิรัญนครเงินยาง ซึ่งตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำสายไหลลงมาบรรจบแม่น้ำโขง หลังจากขึ้นเสวยราชสมบัติได้ 3 ปี ช้างพระที่นั่งของพระองค์ ซึ่งปล่อยไว้ที่ป่าหัวดอยทางทิศตะวันออกได้หลุดหายไป พระองค์จึงเสด็จตามช้างจนถึงดอยจอมทองริมฝั่งแม่น้ำกก เห็นภูมิประเทศเป็นที่เหมาะสมชัยภูมิดี ก็โปรดให้สร้างพระนครขึ้นที่นั่นโดยก่อกำแพงโอบรอบเอาดอยจอมทองไว้ตรงกลางเมือง แล้วเรียกว่า “เมืองเชียงราย” แล้วทรงย้ายราชธานีจากเมืองหิรัญนครเงินยางมาตั้งอยู่ที่เชียงราย

ตำนานเมืองเชียงใหม่:

กำเนิดล้านนาและการสร้างเมืองเชียงใหม่

พระเจ้ามังราย ทรงทำสงครามแผ่ราชอาณาจักรเพื่อรวมไทยภาคเหนือเข้าด้วยกัน ขณะเดียวกัน พ่อขุนรามคำแหง ผู้เป็นพระสหายก็สถาปนาอาณาจักรสุโขทัยขึ้นทางภาคกลาง และมีอาณาเขตติดต่อกัน ทั้งสองพระองค์จึงมิได้รุกรานซึ่งกันและกัน

หลังจากที่พระองค์ตีได้อาณาจักรทริภุญชัยจากพญายีบา เมื่อปี พ.ศ.1824 จึงครองเมืองทริภุญชัย อยู่ 2 ปี ก็มอบเมืองให้อ้ายฟ้ามนตรี คนสนิทครองเมืองต่อไป ส่วนพระองค์ได้สร้างเมืองใหม่อยู่ทางทิศอีสานของเมืองทริภุญชัย อยู่ได้ 3 ปี เห็นว่าตำบลนั้นเป็นที่ลุ่ม น้ำมักท่วมในฤดูฝน หาที่พักอาศัยให้แก่ พาหนะและสัตว์เลี้ยงลำบากนัก จึงได้ย้ายมาสร้างเมืองใหม่อยู่ริมฝั่งแม่น้ำมิงค์ เมื่อ พ.ศ. 1829 เรียกว่า “เวียงกุมกวม” (ภาษาเหนือออกเสียงเป็น กุ่มกวม แปลว่า สร้างครอบแม่น้ำมิงค์) เมืองนี้ปัจจุบันอยู่บริเวณ ตำบลท่าวังตาล อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

ตำนานเมืองเชียงใหม่:

กำเนิดล้านนาและการสร้างเมืองเชียงใหม่

พระเจ้ามังราย ครองเมืองกุกกามอยู่จนถึง พ.ศ.1834 วันหนึ่งพระองค์เสด็จประพาสล่าสัตว์ทางทิศเหนือไปถึงเชิงดอยอ้อยช้าง (ดอยกालะ หรือ ดอยสุเทพ) ทรงประทับแรมอยู่ตำบลบ้านแห่นได้ 3 เพลา พระองค์ทรงทอดพระเนตรเห็นสถานที่ **ชัยภูมิ** ตรงนั้นดีมาก เป็นทำเลที่เหมาะสมสำหรับการสร้างเมืองอยู่อาศัย และในราตรีนั้นพระองค์ทรงสุบินนิมิตว่า มีบุรุษผู้หนึ่ง (คือเทพยดาจำแลง) มาบอกกับพระองค์ว่า หากพระองค์มาสร้างเมืองอยู่ที่นั่น จะประสบความเจริญรุ่งเรืองยิ่งนัก เมื่อพระองค์ทรงตื่นจากสุบิน ทรงเห็นเป็นศุภนิมิตก็มีความดีพระทัยเป็นอันมาก ทรงมีพระราชดำริที่จะสร้างเมืองขึ้น

เมื่อพระองค์เสด็จกลับเวียงกุมกวม จึงเกณฑ์ไพร่บ้านพลเมืองไปยังสถานที่นั้นเพื่อสร้างเมืองใหม่ และทำพิธีตั้งชัยภูมิเมืองขึ้นเมื่อวันพฤหัสบดี เดือน 7 เหนือ ขึ้น 8 ค่ำดิถี 8 นาฬิกาจันทร์เสวยฤกษ์ 7 ปุณณะสฤกษ์ ในราศีกรกฎ ยามแตรรุ่ง 3 นาฬิกา เศษ 2 บาท ไม้หลักขฌนาเมือง ในราศีมีน อาไปธาตุยามคักราชขึ้นเถลิงศก เป็นจุลศักราช 654 ปีมะโรง จัตวาศก พ.ศ.1835

ตำนานเมืองเชียงใหม่: กำเนิดลานนาและการสร้างเมืองเชียงใหม่

เมื่อตั้งไชยภูมิเมืองแล้ว พระเจ้ามังรายก็ทรงโปรดให้สร้างพระราชนิเวศน์มณฑลขึ้นใหม่ และ “เวียงเหล็ก” ที่พระเจ้ามังรายทรงสร้างที่อยู่อาศัยคือ บริเวณ วัดเชียงมั่น ทรงที่สร้างเจดีย์ไว้เป็นหอบรรทม พระองค์ได้ให้กรุยเขตที่จะขุดคูเมืองและก่อกำแพงเมืองโดยกำหนดเอาที่ไชยภูมินั้นเป็นจุดศูนย์กลาง แล้ววัดจากศูนย์กลางด้านละ 1,000 วา เป็นขนาดกำแพงเมือง และได้ทูลเชิญพระสหายทั้งสองคือ **พระยงำเมือง เจ้าเมืองพะเยา** และ **พระยาร่วง เจ้าเมืองสุโขทัย** ซึ่งเคยร่วมสาบานเป็นพันธมิตรกัน มาปรึกษาหารือช่วยคิดวางแผนผังสร้างเมือง

ตำนานเมืองเชียงใหม่:

กำเนิดลัทธิและการสร้างเมืองเชียงใหม่

การสร้างกำแพงเมืองจากไชยภูมิอันเป็นศูนย์กลางออกไปด้านละ 1,000 วา ดังกล่าว พระยาร่วงมีความเห็นว่า “การที่จะสร้างเมืองกว้างขวางเช่นนั้น หากในเวลาไม่มีศึกสงคราม ก็ไม่เป็นที่น่าวิตกอย่างไร หากแต่ถ้าเกิดศึกมาประชิดติดเมืองแล้วการป้องกันบ้านเมืองจะลำบากมาก เพราะตัวเมืองกว้างขวางเกินไป ควรที่วัดจากไชยภูมิเมืองไปด้านละ 500 วา เป็นเมืองกว้าง 1,000 วา ซึ่งถ้าหากมีข้าศึกมาเบียดเบียนก็ไม่เป็นการยากในการป้องกัน และหากว่าในการข้างหน้าบ้านเมืองเจริญขึ้น ก็ย่อมขยายตัวเมืองออกไปได้ตามกาลเวลา”

เมื่อได้ยินพระสหายออกความเห็นเช่นนั้น พระเจ้ามังรายก็ทรงดัดแปลงผังเมืองใหม่ โดยให้มีด้านยาวเพียง 1,000 วาดังเดิม และให้มีด้านกว้างวัดจากหลักไชยภูมิไปเพียง 400 วาเป็นกว้าง 800 วา เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ซึ่งพระสหายทั้งสองก็เห็นชอบด้วย

ชัยภูมิ ๗ ประการ กับการสร้างเมืองเชียงใหม่

พระเจ้ามังรายเชษฐชนพระสหายทั้งสองออกไปยังชัยภูมิ เพื่อตรวจดูทำเลสถานที่ที่จะสร้างพระราชนิเวศน์มณเฑียรถาวรใหม่ เมื่อกษัตริย์ทั้งสามไปถึงสถานที่แห่งนั้นก็ปรากฏ **คุณนิมิต** ให้เห็นคือ **หนุ่เผือก** กิตัวใหญ่เท่าดมเกวียน มีบริวาร 4 ตัววิ่งออกจากชัยภูมิที่นั่นไปทางทิศตะวันออกแล้วบ่ายหน้าไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ไปลงรูแห่งหนึ่งที่ได้ **ต้นนิโครธ** (ต้นไม้สูง) กษัตริย์ทั้งสามเห็นเป็นนิมิตอันดี ก็จัดแต่งดอกไม้ธูปเทียนไปสักการบูชาแล้วจัดสร้างรั้วไม้ล้อมรอบไม้นั้นจึงถือว่าเป็น **ไม้ล้อมเมือง** หรือ **ศรีเมือง** สิบมา แล้วทั้งสามกษัตริย์ก็ให้บุกเบิกแล้วแผ้วถางบริเวณที่จะสร้างเป็นเมืองแล้วซึ่งเชื่อกษัตริย์ดูปรากฏว่า **พื้นที่นั้นลาดไปทางทิศตะวันออก** เป็นการต้องกับลักษณะชัยภูมิที่จะสร้างเป็นนครยิ่งนัก เมื่อพระยาร่วงและพระยงเมืองทรงเห็นดังนั้นก็กล่าวแก่พระเจ้ามังรายว่า ทำเลที่จะสร้างเมืองนี้ถูกต้องด้วยหลักชัยภูมิ 7 ประการ (ซึ่งหายากยิ่งที่จะสร้างเป็นพระนคร) คือ

ชัยภูมิ ๗ ประการ กับการสร้างเมืองเชียงใหม่

๑. เคยมีกวางเผือกสองตัวแม่ลูกเคยมาอาศัยอยู่ที่นี่และมีคนพากันมาลักการบูชาเป็นอันมาก
๒. มีฟาน (แก้ง) เผือกสองแม่ลูกมาอาศัยและได้ต่อสู้กับฝูงสุนัขของพราน ซึ่งตามเสด็จพระเจ้ามังรายมา
๓. ได้เห็นหนูกเผือกพร้อมด้วยบริวาร 4 ตัว วิ่งเข้าโคนต้นไม้โคโรธ (ไม้สูง)
๔. พื้นที่สูงทางทิศตะวันตกเฉียงลาดไปทางทิศตะวันออกเป็นทำเลต้องด้วยลักษณะพื้นที่ที่จะสร้างเมือง
๕. มีน้ำตกไหลจากดอยสุเทพ โอบล้อมตัวเมืองไว้เป็นการสะดวกในการที่ชาวเมืองจะได้ใช้สอยบริโภค
๖. มีหนองน้ำใหญ่อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของตัวเมืองปรากฏว่า เคยเป็นที่เคารพสักการะของท้าวพระยาเมืองต่าง ๆ และขณะนั้นก็ยังเป็นที่เคารพสักการะของประชาชนอยู่ (หนองนี้ เรียกว่า หนองบัว อยู่ตรงสนามกีฬาเทศบาลนครเชียงใหม่ ต่อมาในสมัยเจ้าอินทวิชยานนท์ ทรงใช้ขุดระบายน้ำลงแม่น้ำปิงเสียจึงตื้นเขินไป)
๗. แม่น้ำระมิงค์ (แม่น้ำปิง) เป็นแม่น้ำที่เกิดจากเทือกเขาผีปันน้ำและบนเทือกเขามีดอยชื่อว่า “ดอยอ่างสลุง” ซึ่งถือว่าเป็นที่สร่งน้ำของพระพุทธเจ้าไหลผ่านตัวเมือง นับว่าเป็นมงคลแก่บ้านเมืองอีกประการหนึ่งด้วย

ชัยภูมิ ๗ ประการ กับการสร้างเมืองเชียงใหม่

การสร้างเมืองเชียงใหม่ใช้เวลาทั้งหมด 4 เดือนก็สำเร็จเรียบร้อย
พระเจ้ามังรายจึงโปรดให้จัดงานฉลองสมโภชเมืองใหม่อย่างสนุกสนานเป็นการใหญ่ยิ่ง
เป็นเวลา 7 วัน 7 คืน เลี้ยงดูไพร่บ้าน พลเมือง และแจกจ่ายของรางวัลให้ทั่วหน้า

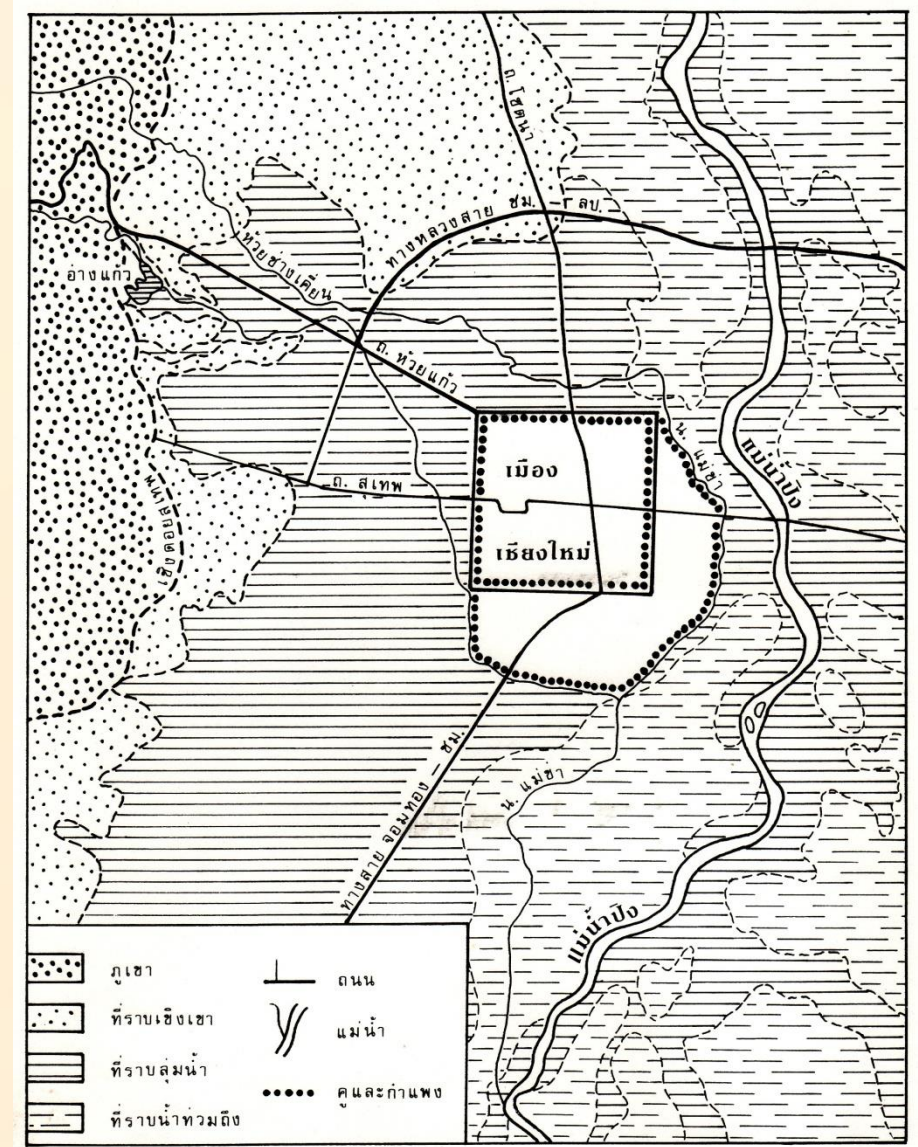
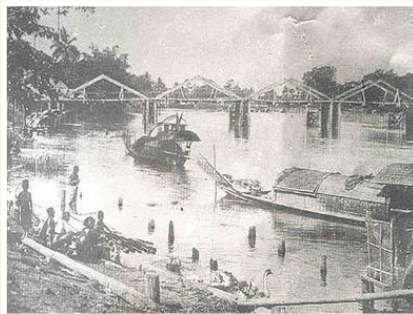
แล้วทั้งสามกษัตริย์ก็ร่วมมือกันขนานนามเมืองใหม่ว่า

“เมืองนพบุรี ศรีนครพิงค์ เชียงใหม่”

ความเหมาะสมของที่ตั้งเมืองเชียงใหม่ (ชัยภูมิ 7 ประการ)

- กวางเฟือก เก้งเฟือก หนูเฟือก >> พื้นที่คักดีสิทธิ์
- พื้นที่ลาดเอียง >> น้ำไม่ท่วม
- ดอยสุเทพ >> ต้นน้ำหล่อเลี้ยงเมือง
- แหล่งน้ำ >> สำหรับเกษตรกรรม

- หนองบัว
- น้ำแม่ปิง
- น้ำแม่ข่า

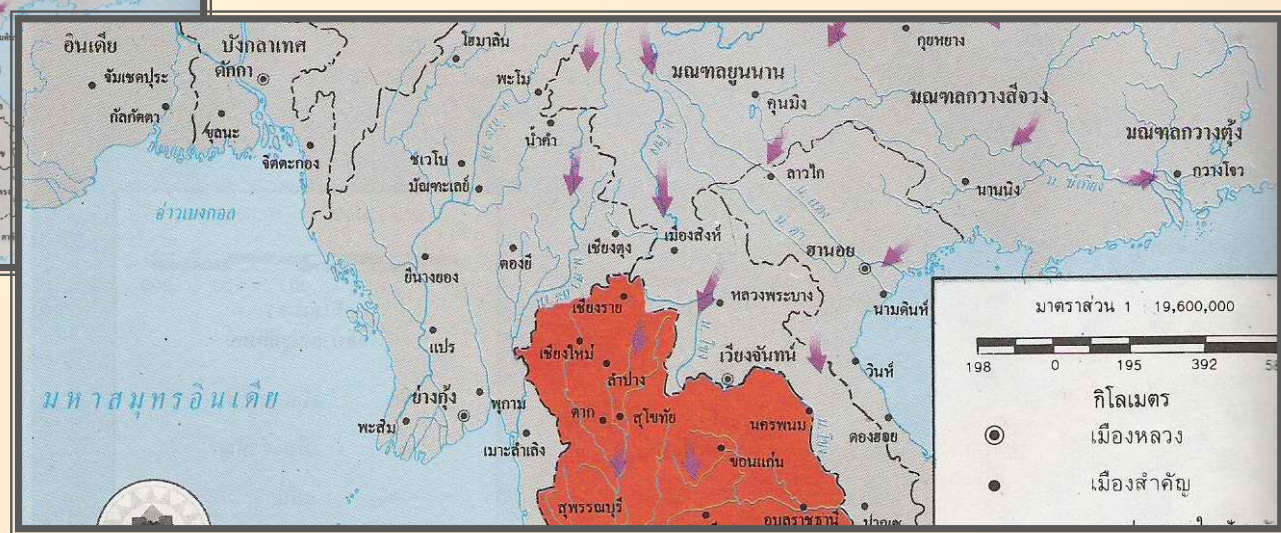
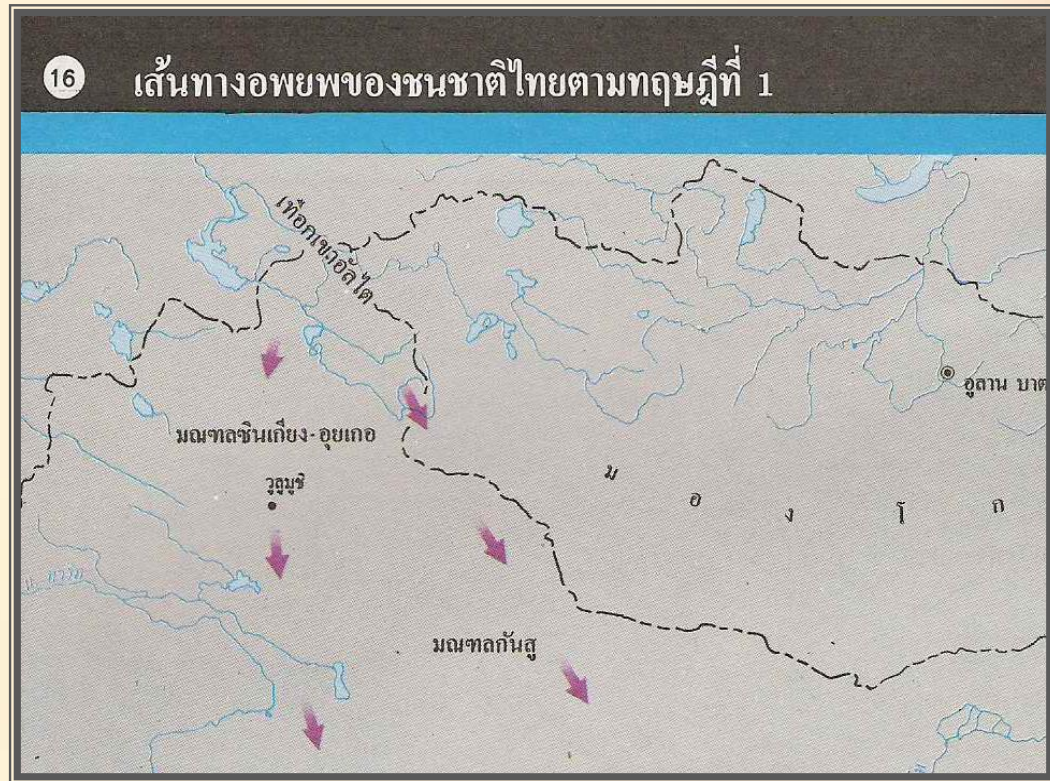
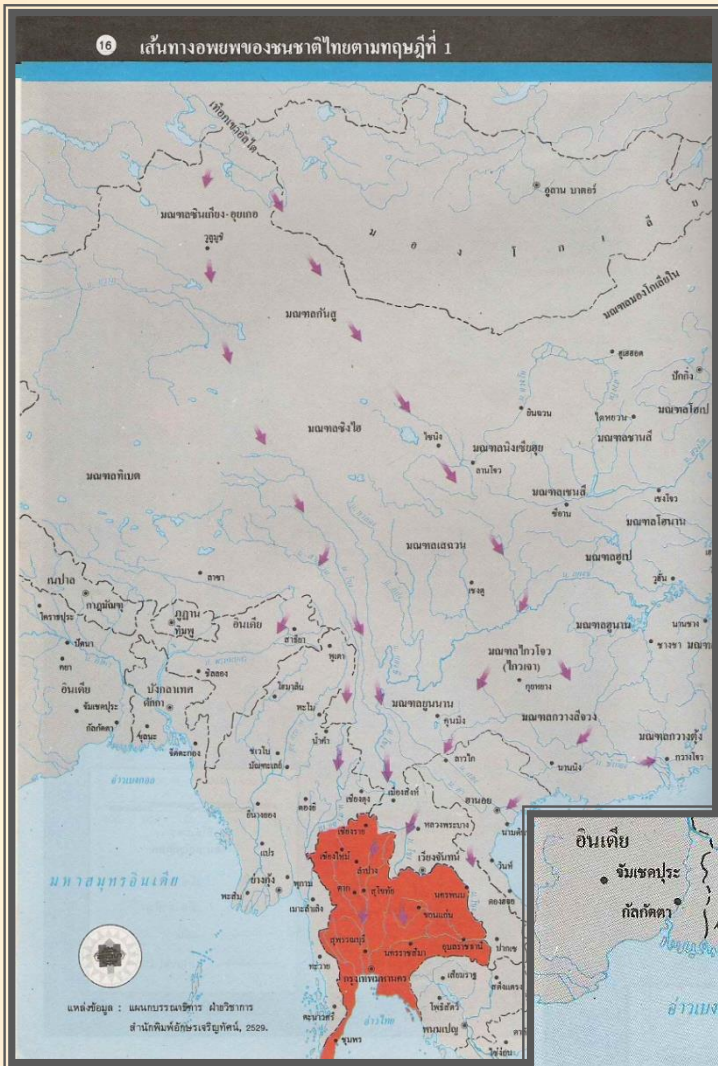

ความเป็นชาติพันธุ์และชุมชนท้องถิ่น:

อัตลักษณ์ล้านนาสู่ความเป็นราชภัฏเชียงใหม่

เราเป็นใคร ?

และมาจากไหน ?

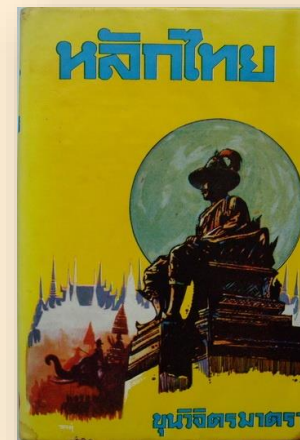

คนไทยมาจากไหน ?
ความเป็นมาของชนชาติไทย

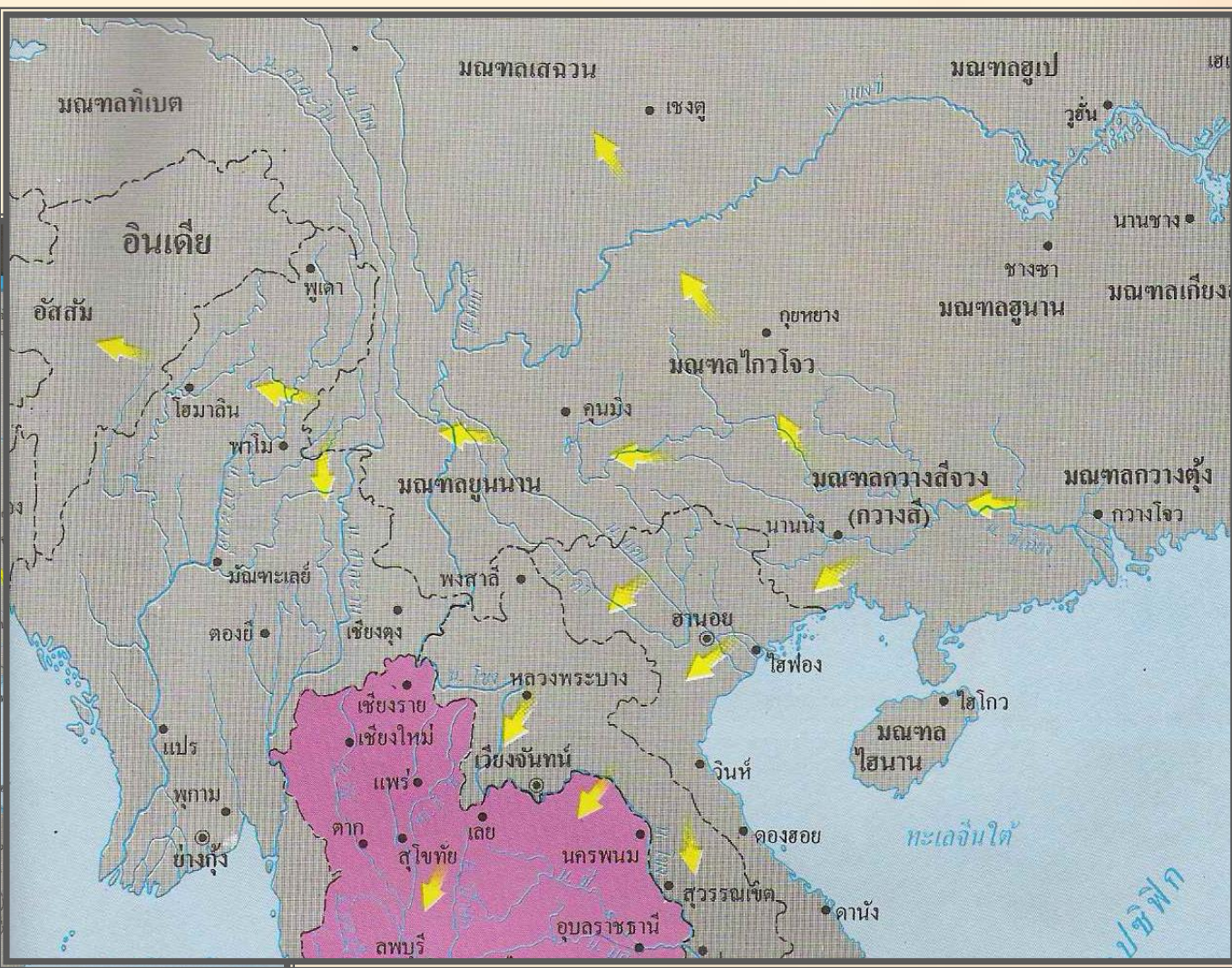
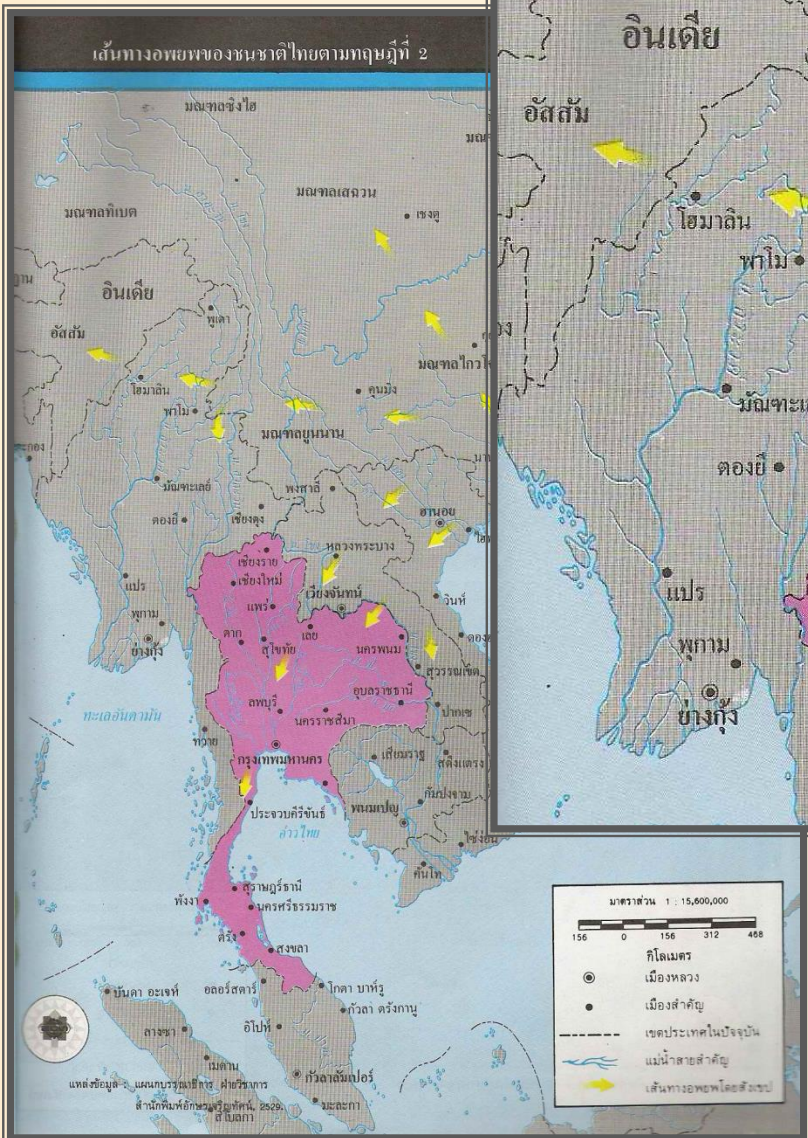

๑. ถิ่นฐานเดิมของคนไทย
อยู่แถบเทือกเขาอัลไต
ในมองโกเลีย ต่อมาอพยพ
แถบลุ่มแม่น้ำแยงซี จีนตอน
ใต้ และลงมาสู่ดินแดนที่เป็น
ประเทศไทย

(ขุนวิจิตรมาตรา)

คนไทยมาจากไหน ? ความเป็นมาของชนชาติไทย

๒. ถิ่นฐานเดิมของไทยอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของจีนแถบมณฑลกวางตุ้ง กวางสี และ
ยูนนาน ต่อมาถูกจีนรุกรานจนถอยร่นมาทางใต้ กระจายไปตามถิ่นฐานต่าง ๆ หลายทิศทาง

(สมเด็จพระบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ)

๓. คนไทยอยู่ทางใต้ของกลุ่มแม่น้ำ
แยงซีเกียงร่วมกับกลุ่มชนต่าง ๆ
ชนชาติไทยได้อพยพมาทางใต้
อย่างเป็นระยะ มาตั้งหลักฐานอยู่
ที่มณฑลยูนนานก่อนจะมาอยู่ใน
ดินแดนที่เป็นประเทศไทย

(เอกสารจีน)

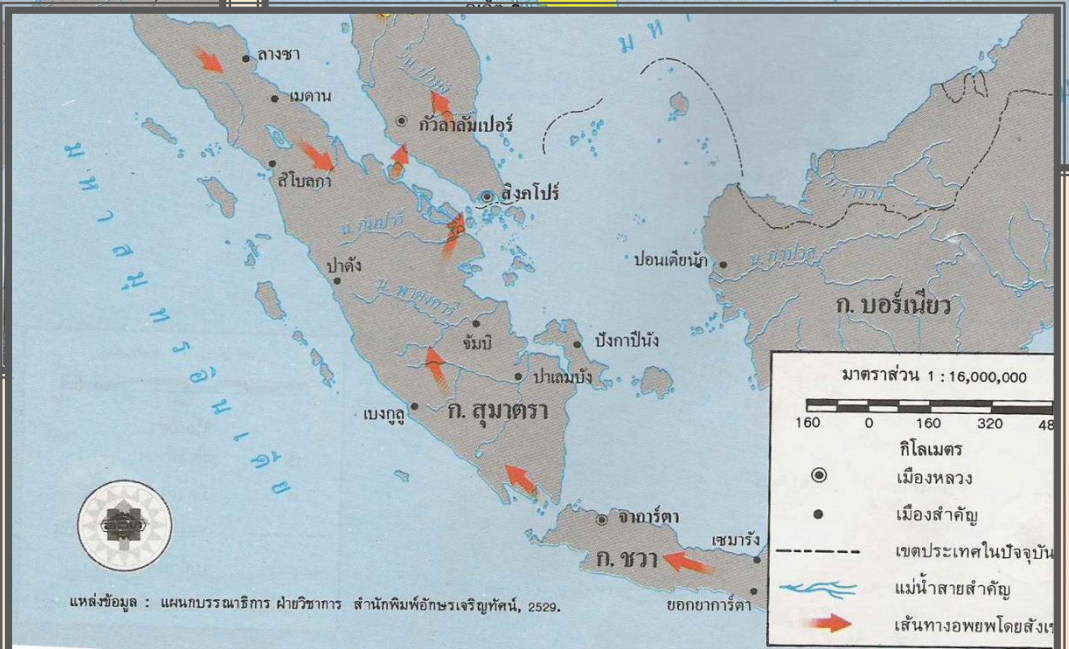
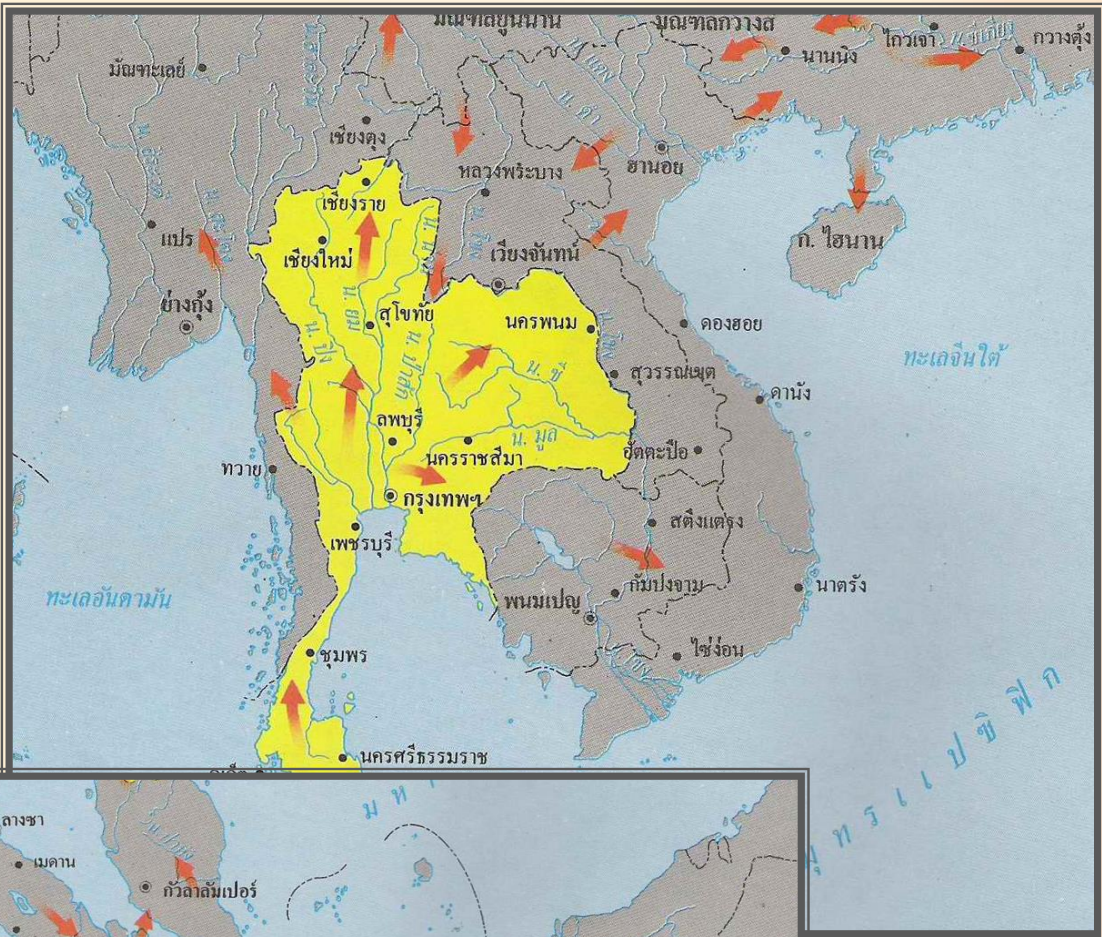

๕. ถิ่นฐานเดิมของคนไทยอยู่ทางตะวันตกของมณฑลเสฉวน ต่อมาถอยมาทางใต้และตั้งอาณาจักรน่านเจ้าขึ้นในช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ 12 และเมื่อถูกจีนรุกรานจึงเคลื่อนมาทางใต้ ตั้งถิ่นฐานในคาบสมุทรอินโดจีน

ศาสตราจารย์ ยอร์ดจ์ เซเดย์

คนไทยมาจากไหน ?
ความเป็นมาของชนชาติไทย

๕. คนไทยมีเชื้อสายเดียวกับชาว
อินโดนีเซีย มลายู และ
ฟิลิปปินส์ มีถิ่นฐานอยู่แถบ
เส้นศูนย์สูตรแล้วอพยพ
ไปทางเหนือสู่ดินแดนภาค
ตะวันออกเฉียงใต้ของจีน
กวางเจา กวางสี กวางตุ้งและ
เกาะไหหลำ ต่อมาถูกจีน
รุกรานจึงอพยพมาตั้งถิ่นฐาน
ยังถิ่นฐานเดิม พวกที่ไม่ได้
อพยพก็กระจายอยู่ทางตอน
ใต้ของจีน

(ดร. พอล เบเนดิกท์)

สรุป: คนไทยมาจากไหน ?

2. ชุมวิจิตรมาตรา :
ได้แสดงความคิดเห็นใน
หนังสือหลักไทย (2471)
เชื่อว่า แหล่งกำเนิดของ
ชนชาติไทยอยู่บริเวณ
เทือกเขาอัลไตแถบ
มองโกเลีย

4. นักประวัติศาสตร์
ชาวตะวันตก: ภาค
ตะวันตกของเสฉวน
มายังน่านเจ้าและ
อพยพเข้าสู่ไทย

3. เอกสารจีน :
ลุ่มน้ำแยงซีเกียง อพยพ
มาตั้งหลักยุนาน ก่อน
มาตั้งถิ่นฐานที่ปัจจุบัน

1. กรมพระยาตำราจรรยาชาวภาพ:
กวางตุ้ง กวางสี ยูนาน สอดคล้องกับ
ดร.วิลเลียม ดอดด์ ศึกษาพบชนชาติที่
พูดภาษาไทยจำนวนมาก ในพื้นที่
ตะวันออกเฉียงใต้ของจีน

สรุป: คนไทยมาจากไหน ?

6. หลักฐานทางประวัติศาสตร์ เช่น บ้านเชียง อูธรธานี อายุ ไม่ต่ำกว่า 4,000 ปี เป็นไปได้ว่าคนไทย อยู่บริเวณนี้มานานแล้ว

สรุป: หลายแนวคิด ตรงกันคืออยู่บริเวณ ทางตอนใต้ หรือ ตะวันออกของจีน อย่างไรก็ตามยังไม่สามารถหาข้อสรุปที่แน่นอนได้

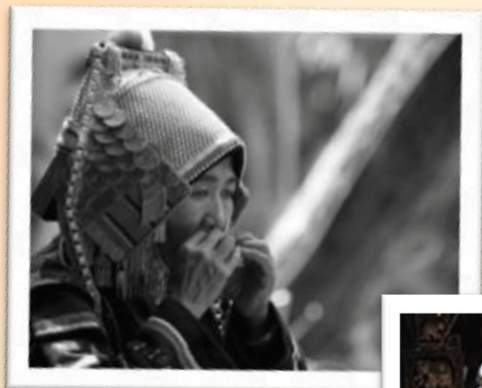

5. ดร.พอล เบเนดิกท์ นักมานุษยวิทยาอเมริกา: คนไทยมีเชื้อชาติเดียวกับ มาลาเย อินโด ฟิลิปปีนส์ อพยพไป ไทหล่า กวางสี กวางตุ้ง แต่ถูกจีนรุกราน

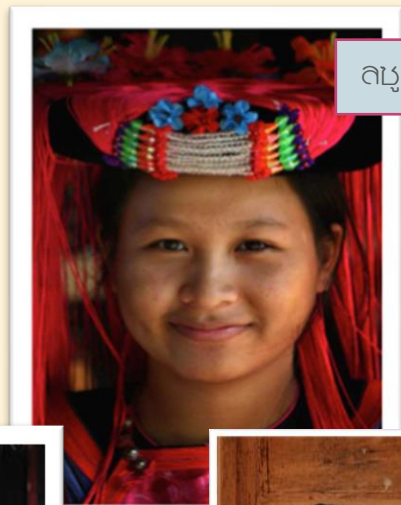
บริบททางประวัติศาสตร์กับความหลากหลาย ของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย

กลุ่มชาติพันธุ์ ด้าใคร ?

อาข่า Akha

ลึซู Lisu

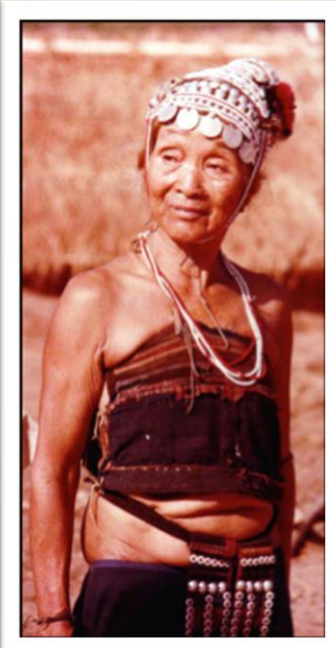

เมี่ยน Mien

ดาระ-อาง Dara-ang

ไทขุยน Tai Khuen

ลัวะ Lua

ไทดำ Black Tai

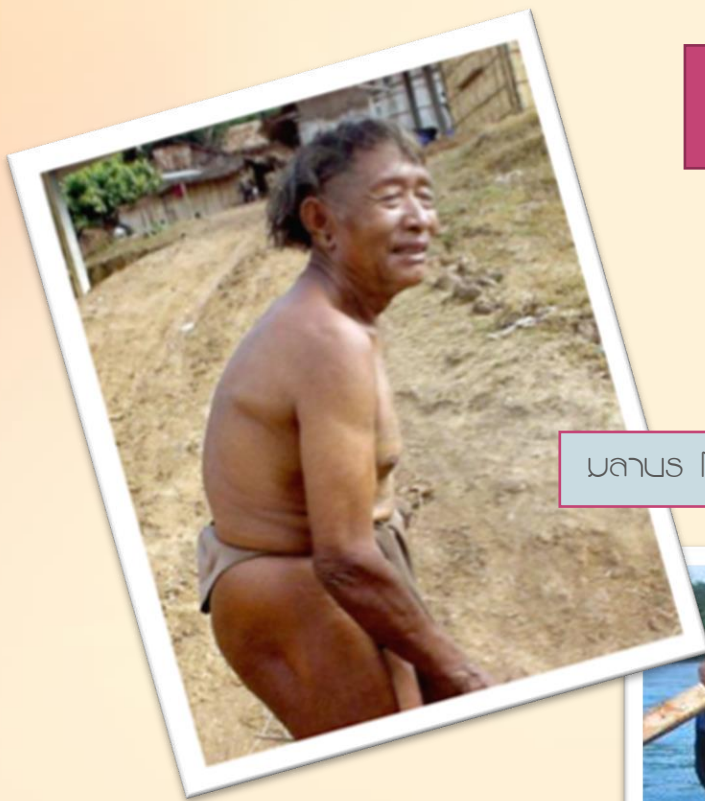
ม้ง Hmong

ลาหู่ Lahu

กลุ่มชาติพันธุ์ ด้อใคร ?

กลุ่มคนเร่ร่อน (Nomadic Groups)

มลาบรี Mlabri

มูน Munn

มอญ Mogen

‘ဟာတပိန္နဲ’ ဂ်ဗဏ္ဍာ: ကျားကတ ကျားပိဏ္ဍဲ ။လဲဝဂပဏ္ဍဲ

‘ชาวพม่าร’ กับกระบวนการเปลี่ยนวัฒนธรรมเป็นสินค้า

Karen Longneck girl
Thailand, 2002

Image by David Knottenbelt
www.thisbeautifulworld.com

Tourism lure may backfire on campaign

'Human zoo tramples on their basic rights'

Cheewin Satha
Mae Hong Son

The parading of Long-neck Karens for the benefit of tourists could

By tradition, girls aged 10 years begin by putting one or two brass rings around their necks, arms and below the knees. More rings are added each year until the number reaches 20-25. It is their unusual necks which are a curiosity for outsiders.

Tourists reportedly paid between

Long-
itkul,
ity of
office,
Long-
paign
thern
officer
prov-
-n-

‘เขาดงพินธุ์’ กับกระบวนการเปลี่ยนวัฒนธรรมเป็นสินค้า

ลำดับเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์

ปลายอยุธยา- สงครามโลกที่ 2	ชาวจีนจากภาคตะวันออกเฉียงใต้ อพยพย้ายถิ่นเพื่อหาโอกาสทำมาหากินในแผ่นดินไทย
2320 - 2370	นโยบาย “เก็บผักใส่ซ้า เก็บข้าใส่เมือง” ■ คนลื้อ/คนยองถูกกวาดต้อนจากเมืองยอง เชียงตุง ลิบสอบปันนา■ คนยวน (โยนก) พวน ไทยดำ ลาว ถูกกวาดต้อนสู่ภาคกลาง■ คนลาว ไช่ ถู้อ บรู ฯลฯ อพยพมาตั้งถิ่นฐานในอีสาน
2400 - 2463	สยามเผชิญหน้ามหาอำนาจตะวันตก และก้าวสู่ความทันสมัย การเกิดขึ้นของรัฐชาติสมัยใหม่ (สยาม) และความเป็นพลเมือง การปฏิรูประบบการบริหารราชการแผ่นดิน
2482	เปลี่ยน “สยาม” เป็น “ไทย” (จากการยึดหลักดินแดน เป็นเชื้อชาติ)
2453 - สงครามเย็น	นโยบายชาตินิยม ต่อด้านและกลืนชาติคนจีน และเวียดนาม กลุ่มชนพื้นเมืองดั้งเดิมที่มีอยู่แล้ว: ลัวะ กะเหรี่ยง มอญ เขมร ฯลฯ

จากรัฐแสงเทียน สู่รัฐชาติสมัยใหม่:
จากหลักอำนาจของกษัตริย์ สู่หลักเขตดินแดน

ชาติพันธุ์ในประเทศไทย

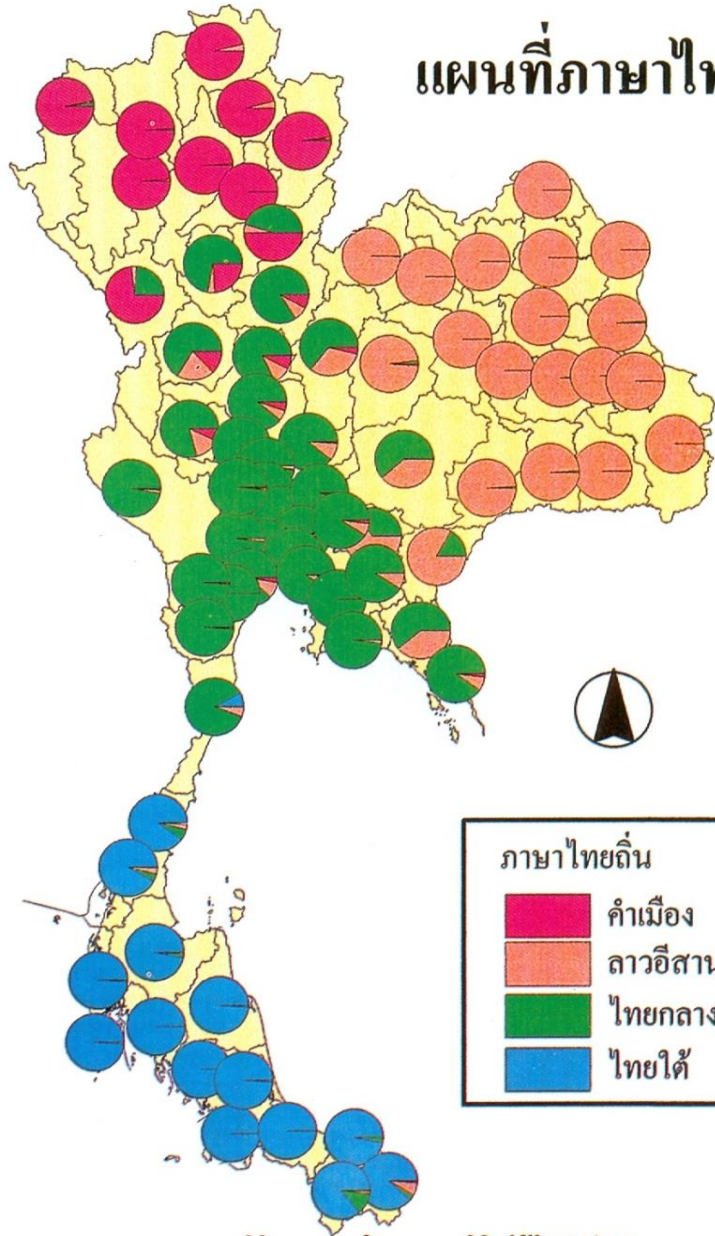
ตอนบนของประเทศไทย กล่าวได้ว่า มีความหลากหลายของกลุ่มชนที่อาศัย กระจัดกระจายอยู่ทั่วไป ดังแสดงให้เห็นได้ อย่างชัดเจนจากกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง ในประเทศไทย 6 กลุ่มคือ อาข่า ม้ง กะเหรี่ยง ลahu ลีซู และเมี่ยน ซึ่งถือเป็น ชนเผ่าที่เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยนาน นับศตวรรษดังแผนที่แสดงการเคลื่อนย้าย ของทั้ง 6 ชาติพันธุ์

ฐานข้อมูลกลุ่ม 'ชาติพันธุ์' ในประเทศไทย Ethnic Groups in Thailand

แสดงข้อมูลตามกลุ่มตระกูลภาษา [Show data by Language Family Group]		
กลุ่มตระกูลภาษาออสโตรเอเชียติก ● กูย, ส่วย Kuy ● ขมุ (ข่า ข่าขมุ ผู้ทึ่่ง) Khmu ● ข่าพะจ๋า Brao ● เขมร Khmer ● ชาวยน Chaobon ● ชอง Chong ● ซาไก (เขมรผะ ฆะ ซาป่า) Sakai / Senoi ● เซมัง (ฆะ ฆะป่า) Semang ● ลัวะ Lua/ ตีน Htin (Kha T'in) ● ปะหล่อง Palaung ● มอญ Mon ● มลาบรี (มิตองเหลือง) Mlabri ● ละว้า Lawa ● โส้ So	กลุ่มตระกูลภาษาไท-กะไต ● ไทใหญ่ (ฉาน เขียว) Shan ● ไทลื้อ Tai Lue ● ไทขิ่น (ไทเขิน) Tai Kheun ● ไทยอง Tai Yong ● ไทยวน Tai Yuan ● ไทดำ (ลาวโซ่ง) Black Tai ● ไทสยาม Siamese ● ผู้ไท (พวกตื้อ, ไ้ย) Phuthai ● พวน Phuan ● ลาว Laotian ● ลาวเงี้ยว Lao Gao ● แสก Saek ● ลาวครั่ง (Lao Khrang)	กลุ่มตระกูลภาษาจีน-ทิเบต ● จีนฮ่อ Haw ● กะเหรี่ยง Karen ● ลีซอ Lisu ● มูเซอ Lahu ● อาข่า (อีเก้อ) Akha
		กลุ่มตระกูลภาษาออสโตรเนเซียน ● มอเก็น Moken
		กลุ่มตระกูลภาษาม้ง-เมี่ยน ● เมี่ยน(เย้า) Mien (Yao) ● ม้ง (แม้ว) Hmong (Meo)

แผนที่ภาษาไทยถิ่น

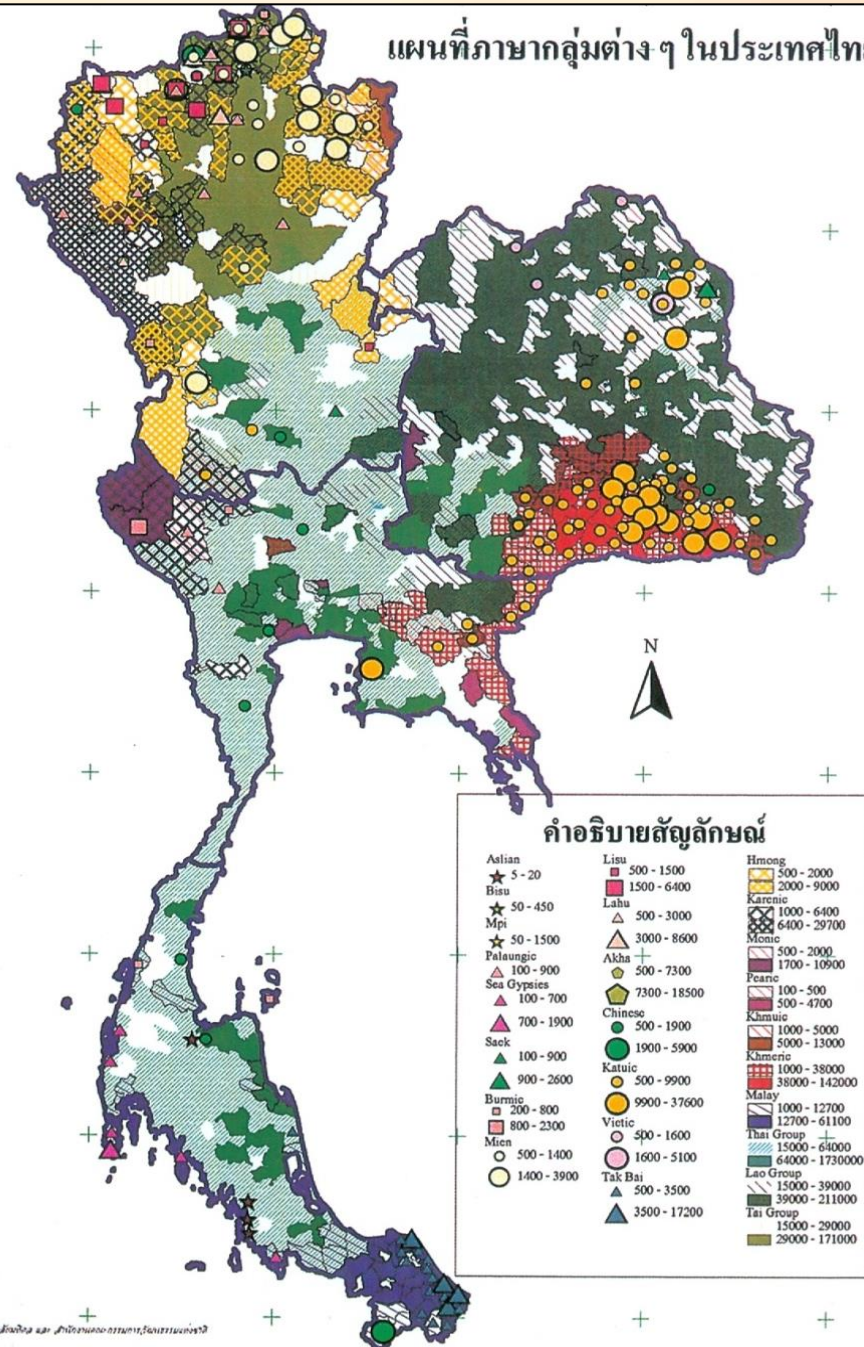

ภาษาไทยถิ่น

- คำเมือง
- ลาวอีสาน
- ไทยกลาง
- ไทยใต้

90 0 90 Kilometers

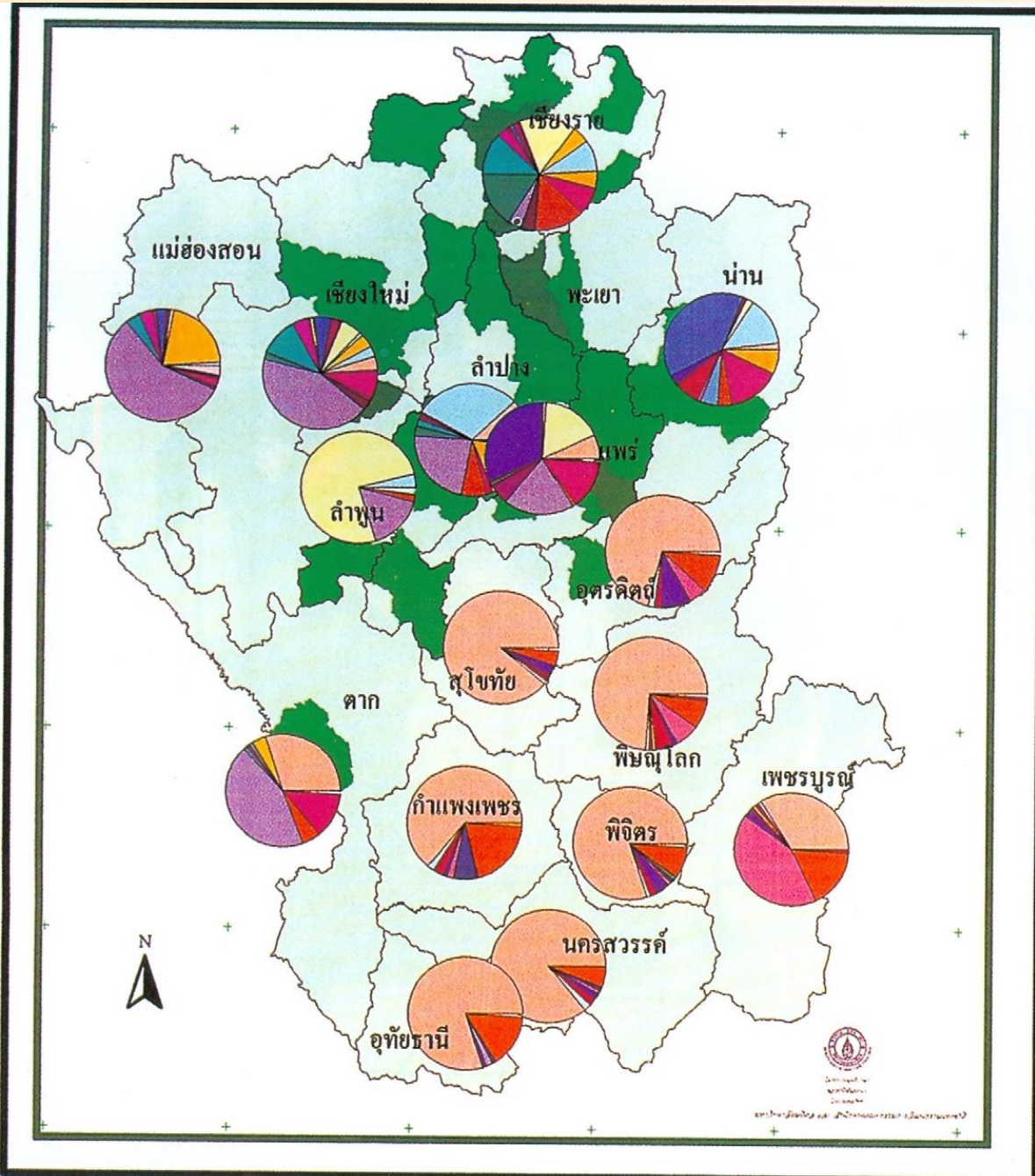
แผนที่ภาษากลุ่มต่างๆ ในประเทศไทย

คำอธิบายสัญลักษณ์

Asian	Lisu	Hmong
★ 5 - 20	■ 500 - 1500	■ 500 - 2000
Busu	■ 1500 - 6400	■ 2000 - 9000
★ 50 - 450	△ 500 - 3000	■ 1000 - 6400
Mpi	△ 3000 - 8600	■ 6400 - 29700
★ 50 - 1500	△ 500 - 7300	■ 500 - 2000
Palangic	△ 7300 - 18500	■ 1700 - 10900
△ 100 - 900	● 500 - 1900	■ 100 - 500
Sea Gypsies	● 1900 - 5900	■ 500 - 4700
△ 100 - 700	● 9900 - 37600	■ 1000 - 5000
▲ 700 - 1900	○ 500 - 1600	■ 5000 - 13000
Sack	○ 1600 - 5100	■ Khmenc
▲ 100 - 900	▲ 500 - 3500	■ 1000 - 5000
▲ 900 - 2600	▲ 3500 - 17200	■ 5000 - 13000
Burmic		■ Khmuic
■ 200 - 800		■ 1000 - 5000
■ 800 - 2300		■ 5000 - 13000
Mien		■ Khmenc
○ 500 - 1400		■ 1000 - 38000
○ 1400 - 3900		■ 38000 - 142000
		■ Malay
		■ 1000 - 12700
		■ 12700 - 61100
		■ Thai Group
		■ 15000 - 64000
		■ 64000 - 1730000
		■ Lao Group
		■ 15000 - 39000
		■ 39000 - 211000
		■ Tai Group
		■ 15000 - 29000
		■ 29000 - 171000

ศูนย์วิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อศึกษาระบบนิเวศภาษา
 สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อศึกษาระบบนิเวศภาษา

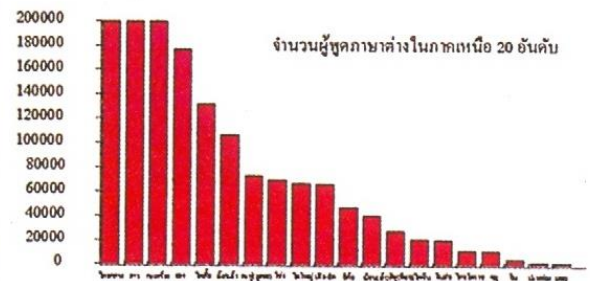

ภาคเหนือ

กลุ่มภาษาในภาคเหนือ

ไทยกลาง	ละเวื้อะ	กะชาห์
ไทลื้อ	เวียงคานม	ตองตู่
ไทยโคราช	ลีซุ(ลีซอ)	ม้ง(เผ่า)
ไทพ้อ	กว๊อง	เมี่ยน(เฮ่า)
ไทใหญ่	ละหู่(ยูเซอ)	ลาวตี้
โซ่ง	อีเก้อ	ปลั่ง
ไทยเลย	บิซุ	กะเหียงตะกอ
มอญ	อิมปี่(ก้อ)	
ของ	กะเหียงโปว	
มลาบริ(ตองเหลือง)	ลาวหล่ม	
ไทจีน	ลาวกรัง	
ปรีช-มัล(ถิ่น-ลัวะ)	ลาวกลาง	
ปะหล่อง	ลาวแจ้ว	
พวน	ลาวอีสาน	
พม่า	จีน	
ขมุ	จีนฮ่อ	
ว้า	ญ้อกูร	
ตัวย(กวย, กวย)		

- ภาษาคำเมือง(ยวน)
- 10000 - 44900
 - 44900 - 78800
 - 78800 - 165200

กลุ่มชาติพันธุ์ในล้านนา

ชาวล้านนาในปัจจุบันมีที่มาจาก การผสมผสานและดำรงชีพอยู่ร่วมกันมาของชนชาติต่าง ๆ ในบริเวณแอ่งที่ราบที่ถือว่าเป็นบรรพบุรุษของชาวล้านนา ได้แก่ ชาวไทลื้อ ชาวไทเขิน ชาวไทยวน ชาวไทใหญ่ ชาวเม็ง (มอญ) ชาวลัวะ จากบริเวณแอ่งที่ราบชั้นสูงบริเวณภูเขาสูงก็จะพบกลุ่มชนชาติต่างๆ ตั้งหมู่บ้านกระจายอยู่ทั่วไปตามพื้นที่สูงในดินแดนล้านนา ได้แก่ กะเหรี่ยง (ปกากะญอ) เมียน ม้ง อาข่า ลาหู่ ลีซุ นอกจากนี้ ยังมีชนบางกลุ่มที่อยู่ในบริเวณชายขอบของล้านนา ได้แก่ ขมุ มลาบรี (ตองเหลือง) และยังมีชนอีกกลุ่มหนึ่งที่ถูกนำตัวเข้ามาจากประเทศพม่าเมื่อประมาณสิบปีที่แล้วเพื่อจุดประสงค์สำหรับการท่องเที่ยว และยังคงเป็นกลุ่มชนที่ไม่ได้รับการรับรองและสิทธิใด ๆ ตามกฎหมายไทยคือ ปาดอง (กะเหรี่ยงคอยาว)

กลุ่มชาติพันธุ์ในล้านนา

ไทยวน หรือคนเมืองในกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ไต-กะไต อาศัยอยู่ในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย โดยเฉพาะลุ่มแม่น้ำปิงในเมืองเชียงใหม่ซึ่งถือเป็นศูนย์กลางของอาณาจักรล้านนา หลังจากได้อพยพโยกย้ายมาจากเมืองเชียงแสน อันเป็นแหล่งต้นกำเนิดของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยวน และบางกลุ่มได้อพยพเคลื่อนย้ายไปอยู่ภูมิภาคภาคอื่น ๆ ของประเทศด้วยเหตุผลทางการเมือง การปกครอง และภาวะสงคราม เช่น จังหวัดสระบุรี ราชบุรี นครราชสีมา เป็นต้น

ชาวไทยวนมีเอกลักษณ์ด้านการแต่งกายที่มีความพิเศษแสดงให้เห็นชัดในเครื่องแต่งกายของสตรีที่เรียกว่า “ผ้าซิ่น” ซึ่งเป็นเครื่องแต่งกายหลักของสตรีในแถบภูมิภาคนี้ ผ้าซิ่นในชีวิตประจำวันของไทยวนส่วนใหญ่เป็นซิ่นที่ประกอบจากผ้าริ้วลายขวาท่อตีนด้วยผ้าสีแดงหรือดำ และต่อหัวซิ่นด้วยผ้าสีขาว สีแดงหรือดำ และอาจจะเป็นผ้าสีเดียวกันก็ได้ โดยการเย็บเข้าด้วยกัน เรียกซิ่นชนิดนี้ว่า “ซิ่นดำ” หรือ “ซิ่นต่อตีนต่อเอว”

กลุ่มชาติพันธุ์ในล้านนา

ไทลื้อ เรียกชื่อตนเองว่า ลื้อ แต่เดิมมีถิ่นฐานเดิมอยู่ในเขตสิบสองปันนา และได้ถูกกวาดต้อนมาตั้งแต่ยุค “เก็บผักใส่ซ้า เก็บข้าใส่เมือง” และตั้งถิ่นฐานอยู่ในดินแดนล้านนาของประเทศไทยบริเวณจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน ลำปาง และ ลำพูน การแต่งกายและลักษณะบ้านเรือนของไทลื้ออาจถือได้ว่าเป็นต้นแบบที่แสดงถึงเอกลักษณ์พื้นเมืองของชาวไทล้านนาแบบหนึ่ง เช่นเดียวกับ **ไทยอง** มิใช่ชื่อเรียกกลุ่มชาติพันธุ์ แต่เป็นชื่อเรียกของเมืองคือ “เมืองยอง” ดังนั้น “ยอง” จึงมิใช่ชื่อเรียกชาติพันธุ์ ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อเช่นเดียวกัน

กลุ่มชาติพันธุ์ในล้านนา

ไทใหญ่ มีถิ่นกำเนิดอยู่ที่รัฐฉาน สหภาพพม่า จากประวัติความเป็นมาไทใหญ่ เป็นสาขาหนึ่งของกลุ่มตระกูลไตหรือไท เรียกตนเองว่า “ไตโหลง” หมายถึง “ไตหลวง” อันเป็นที่มาของชื่อชนชาติที่เป็นทางการว่า “ไทใหญ่” เป็นตระกูลไทกลุ่มใหญ่ มากกว่าไทกลุ่มอื่น ๆ เนื่องจากพรมแดนที่แบ่งแยกแคว้นฉานกับล้านนาไทย ในอดีตกาลไม่ชัดเจน ไทใหญ่จึงอพยพไปมาระหว่างสองฟากฝั่งแม่น้ำเมยและสาละวิน กลายเป็นชุมชนไทใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนในปัจจุบัน แม้จะต้องทิ้งถิ่นฐานบ้านเกิดมา แต่ไทใหญ่ก็ได้ละทิ้งเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมโดยเฉพาะ การแต่งกาย และยังคงยึดถือปฏิบัติงานบุญ ประเพณีสำคัญ สืบต่อกันมาได้เป็นอย่างดี

กลุ่มชาติพันธุ์ในล้านนา

ไทเขิน มีชื่อเรียกตัวเองว่า ไทซิ่น หรือ ไทเขิน คำว่า “ซิ่น” เป็นชื่อเรียกแม่น้ำสายหนึ่งในเมืองเชียงตุง ประวัติความเป็นมากล่าวถึงการอพยพไทเขินจากเมืองเชียงตุงมาสู่ดินแดนล้านนาไทยเกิดขึ้นในสมัยพระเจ้ากาวิละ จนกลายเป็นชุมชนไทเขินในเมืองเชียงใหม่ หลายแห่งด้วยกัน ในปัจจุบันการแต่งกายและการใช้ชีวิตได้ผสมผสานกลมกลืนไปกับไทใหญ่และไทลื้อจนยากที่จะแยกลงไปให้ชัดเจนได้ กล่าวได้ว่า ภาษาพูดตลอดจนถึงอักขระวิธีการเขียนของไทเขินนั้น มีลักษณะคล้ายคลึงกับวิธีการเขียนของชาวไทกลุ่มอื่นเป็นอันมาก ปัจจุบันคนทั่วไปมักจะรู้จักความสวยงามของงานหัตถกรรมเครื่องเขินบริเวณถนนวัวลายมากกว่าที่จะรู้จักไทเขิน ซึ่งเป็นผู้สร้างสรรค์งานประณีตศิลป์อันสวยงามชนิดนี้

กลุ่มชาติพันธุ์ในล้านนา

ลัวะ หรือ ละว้า (Lua or Lawa) เรียกตัวเองว่า ละเวือะ ตามประวัติความเป็นมา กล่าวว่่า ลัวะได้ตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณลุ่มน้ำปิงเมื่อ 1,300 กว่าปีมาแล้ว ถิ่นอาศัยของลัวะในปัจจุบันมักอยู่บนภูเขาสูงของล้านนาไทย ลัวะเป็นชนเผ่าพื้นเมืองก่อนชาติพันธุ์ไท เป็นเจ้าของพื้นที่ดั้งเดิมก่อนการสร้างชาติรัฐล้านนา ในอดีตลัวะเคยมีวิวัฒนาการที่เจริญรุ่งเรือง มีการสร้างบ้านแปลงเมือง มีระบบการปกครอง มีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตเป็นอัตลักษณ์เป็นของตนเอง เมื่อถูกชาติพันธุ์ไทรุกรานจึงถอยร่นสู่ที่ราบเชิงเขาและสันเขา ปัจจุบันตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน เชียงราย และน่าน

